

taalstimulering in de vrije tijd

taalinitiatieven voor anderstalige kinderen
in Oost-Vlaanderen

draaiboek

vooraf

Heel wat lokale besturen organiseren initiatieven om anderstalige kinderen buiten de school, in de vrije tijd, in contact te brengen met de Nederlandse taal. Zo hopen ze de Nederlandse taalontwikkeling bij anderstalige kinderen te bevorderen.

Afhankelijk van de doelstellingen, de beoogde doelgroep en de lokale context kiezen gemeentes voor verschillende vormen.

Met dit draaiboek willen we lokale besturen inspireren bij het opzetten van een kwalitatief aanbod. We vertrokken hiervoor van een analyse van de taalstimulerende initiatieven in de Oost-Vlaamse gemeentes met een integratiedienst. De focus lag op kinderen en jongeren en expliciet niet op volwassenen.

De visie in deze nota is gebaseerd op het werkkader rond taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd, die Britt Roels van het Kruispunt Migratie-Integratie in 2014 maakte.ⁱ Niet zelden refereren we naar dit werkkader. Ook voor de literaire bronnen die we geraadpleegd hebben, deden we grotendeels beroep op dit werkkader.

We deden een bevraging bij een zestal integratiediensten. Op basis hiervan formuleren we een twaalfstal handvaten die als een rode draad door de verschillende initiatieven heen lopen en die andere gemeentes kunnen inspireren.

twaafl handvaten voor een kwaliteitsvolle aanpak

Op basis van de bevraging van een zestal integratiediensten, formuleerden we volgende handvaten die de basisprincipes vormen voor de organisatie van taalstimulerende initiatieven voor kinderen in de vrije tijd:

1. Bepaal duidelijke doelstellingen.
2. Bepaal een duidelijke vorm.
3. Baken de doelgroep af.
4. Zorg voor een gerichte werving.
5. Werk samen met andere diensten en scholen.
6. Zorg voor een duidelijk inschrijvingsbeleid.
7. Investeer in een goede relatie en communicatie met de ouders.
8. Heb aandacht voor de anderstalige thuiscontext.
9. Kies voor gepaste methodieken.
10. Zorg voor een competente begeleiding.
11. Zorg voor een vlotte, praktische organisatie.
12. Heb aandacht voor monitoring en evaluatie.

1. Bepaal duidelijke doelstellingen

“We kunnen het belang van de taal- en spelstage niet genoeg onderstrepen. Dankzij deze taalstage komen de kinderen goed voorbereid aan de start van het nieuwe schooljaar en wordt Nederlands voor hen méér dan alleen een schoolse taal.” (schepen van onderwijs)

“Veel kinderen zijn het Nederlands helemaal verleerd na twee maanden zomervakantie. Ze begrijpen te weinig Nederlands om de leerstof van de eerste weken op te nemen en op die manier lopen ze een schoolachterstand op.” (integratieambtenaar)

“Er zijn relatief weinig anderstalige kinderen die deelnemen aan het reguliere aanbod van vrijetijdsactiviteiten.” (jeugdwerker)

De gemeentes geven verschillende redenen aan om een taalstimulerende activiteit in de vrije tijd voor kinderen te organiseren.

De vraag komt meestal van scholen en ouders. De meest gehoorde redenen zijn:

- De taalachterstand beperken om zo de schoolachterstand wat tegen te gaan.
- Het taalverlies na de vakantie bestrijden.
- Het werken aan een positief imago van het Nederlands
- Zorgen dat het zelfvertrouwen van anderstalige kinderen groeit zodat ze durven Nederlands spreken.

Naast deze redenen geven lokale besturen ook vaak nog bijkomende redenen aan om werk te maken van taalstimulerende activiteiten:

- Het reguliere vrijetijdsaanbod bereikt relatief weinig anderstalige kinderen.
- Ouders en jongeren vragen vaak zelf naar een zinvolle vrijetijdsbesteding en associëren dit met extra oefenkansen Nederlands.

Deze gehoorde redenen hebben we naast het werkkader van het Kruispunt Migratie-Integratie gelegd. Het Kruispunt stelt:

“Sommige initiatieven willen de schoolse, Nederlandse taalvaardigheid van kinderen verbeteren. Het is echter niet de taak van vrijetijdsorganisaties om taalonderwijs te geven. Het is belangrijk dat iedere organisatie (school respectievelijk vrijetijdsorganisatie) opneemt waar ze goed in is en zo haar meerwaarde realiseert. Vrijetijdsinitiatieven kunnen de taalvaardigheid echter wel verbeteren door taal te stimuleren vanuit een niet-schoolse invalshoek. Zo nemen ze een complementaire rol op ten aanzien van het onderwijs, want er gelden andere randvoorwaarden en doelstellingen dan in het onderwijs.”⁴¹

Als we dit volgen, kunnen we stellen dat vrijetijdsinitiatieven zeker taalstimulerend kunnen werken. Deze taalstimulering in de vrije tijd biedt echter geen antwoord op de effectieve schoolse taalachterstand.

Speeltaal is anders dan schooltaal. Daarom willen we , naast het benadrukken van de voordelen, ook waarschuwen voor de beperkingen van taalstimulering in de vrije tijd.

Hiermee rekening gehouden, hebben we een aantal doelstellingen bepaald. Het is niet aangewezen om meteen alle doelstellingen na te streven. Het is realistischer en werkbaarder om een of enkele doelstellingen te kiezen en deze zeker af te toetsen , zowel intern (met het beleid, met collega's, ...) als extern (scholen, verenigingen, ...).

De prioritaire doelstellingen variëren:

- Het expliciet verminderen van (niet schoolse!) taalachterstand bij anderstalige kinderen.
- Een opfrissing van het Nederlands na de grote vakantie voor de start van het nieuwe schooljaar.
- Een positieve kijk krijgen op het leren (van Nederlands).
- Meer zelfvertrouwen geven aan anderstalige kinderen zodat ze Nederlands durven spreken.
- Bekendmaking van het reguliere vrijetijdsaanbod bij anderstalige kinderen en hun ouders.
- Toegankelijkheidsverhoging van het lokale vrijetijdsaanbod.
- Zinnige vrijetijdsbesteding organiseren voor jongeren.

2. Bepaal een duidelijke vorm

De gekozen doelstellingen bepalen in grote mate de keuze voor een bepaalde vorm. In theorie komt de keuze hoofdzakelijk neer op de keuze tussen een categoriale of een geïntegreerde aanpak.

Met een categoriale aanpak bedoelen we dat het lokaal bestuur investeert in een apart aanbod voor anderstalige kinderen. Vaak gaat het om een kort taalbad tijdens de vakantieperiodes, expliciet ontwikkeld voor anderstalige kinderen en jongeren.

De voornaamste redenen, die worden aangehaald om een apart aanbod te organiseren voor anderstalige kinderen zijn:

- Kleinschaligheid en laagdrempeligheid van het aanbod. De anderstalige kinderen met een taalachterstand voelen zich bijvoorbeeld omringd door 'lotgenoten'.
- Vrijetijdsdiensten geven aan dat ze nog niet klaar zijn om structureel meer aandacht te geven aan meertaligheid in hun regulier aanbod.
- Het lokale bestuur wil een expliciet taalverwervingsaanbod voor anderstalige kinderen organiseren.

Met een geïntegreerde aanpak bedoelen we dat het lokaal bestuur vooral investeert in de aandacht voor een anderstalige thuiscontext binnen de bestaande speelpleinwerking. Anderstalige kinderen die deelnemen aan dit reguliere aanbod verwerven veel Nederlandse taal op een impliciete en niet-intentionele manier.

De voornaamste redenen, die worden aangehaald om een voor een geïntegreerd aanbod te kiezen, zijn:

- Bekendmaking en toegankelijkheidsverhoging van het lokale vrijetijdsaanbod voor anderstalige kinderen.
- Op het speelplein een afspiegeling krijgen van de realiteit van de diversiteit in de gemeente.
- Het in contact brengen van anderstalige en Nederlandstalige kinderen.

Beide vormen hebben hun voordelen. Wij hebben een analyse uitgevoerd en gemerkt dat de meeste steden en gemeenten in Oost-Vlaanderen investeren in het organiseren van een categoriaal aanbod of in een soort mengvorm. Vooral voor nieuwkomers, die nog (bijna) geen Nederlands kennen, biedt een apart aanbod een heel veilige omgeving om een taal te verwerven. Het kan voor hen de overstap naar het reguliere vrijetijdsaanbod vergemakkelijken.

Belangrijk om te vermelden is dat het niet is omdat een lokaal bestuur voor een bepaalde vorm en bepaalde prioritaire doelstellingen kiest, dat ze de andere doelstellingen automatisch niet belangrijk vindt

Zo is bijvoorbeeld bij een categoriaal aanbod de bekendmaking en de toegankelijkheidsverhoging van het lokale vrijetijdsaanbod veel minder een doelstelling op zich, wat niet wil zeggen dat er geen aandacht voor is.

ook toeleiding reguliere vrijetijdsaanbod - Lokeren

Lokeren koos enkele jaren geleden voor een specifieke vorm voor hun taal- en spelstage. In de voormiddag zaten de anderstalige kinderen samen in een lokaal. In de namiddag namen ze deel aan de bestaande vakantiewerking. Ze namen dan deel aan de activiteiten van de Grabbelpas of het Speelplein samen met de niet-anderstalige kinderen. Op die manier bracht de stad Lokeren de anderstalige kinderen op een laagdrempelige manier in contact met het bestaande lokale aanbod.

mengvorm categoriaal en geïntegreerd aanbod - Denderleeuw

Ook in Denderleeuw is er een combinatie van een categoriaal en een geïntegreerd aanbod. In de voormiddag wordt er expliciet aan taalverwerving gewerkt door oefeningen te maken, liedjes te zingen, te dansen of toneel te spelen. In de namiddag mogen de kinderen aansluiten bij de speelpleinwerking van de gemeente.

begeleiding VDS - Geraardsbergen

De speelpleinwerking van Geraardsbergen werkte samen met de VDS een nieuwe voorbereidingsfiche uitgewerkt waarop aandacht is voor duidelijke speluitleg voor alle kinderen.

De evaluatie van de zomer bracht dit jaar aan het licht dat de oudere kinderen (tussen 6j en 15j) niet zoveel taalproblemen ondervinden. Echter wel op kleuterplein, daarom is het speelplein van plan om dit jaar hier meer op in te zetten. Dit onder meer door verhaaltjes te gaan vertellen aan de hand van Kamishiba vertelplaten. Verder willen de begeleiders ook meer via foto's gaan werken en een communicatiebord ontwikkelen voor de ouders waarop op een duidelijke manier belangrijke mededelingen gecommuniceerd worden.

Verder werkt het speelplein mee aan de taalbeurs en wordt het speelplein voorgesteld bij de OKAN-klassen in Geraardsbergen.

3. Baken de doelgroep af

De doelstelling hangt in grote mate ook af van de doelgroep. De meeste lokale besturen richten zich momenteel tot de anderstalige kinderen die in hun gemeente school lopen, zowel nieuw- als oudkomers.

Volgende vragen kunnen helpen voor een afbakening van de doelgroep:

- Zijn alle anderstalige kinderen welkom? Of richt je het aanbod enkel tot nieuwkomers? Of is het net omgekeerd: wil je zowel de anderstalige als de Nederlandstalige kinderen bereiken?
- Richt je het aanbod exclusief tot kinderen die in de eigen gemeente school lopen? Of kunnen kinderen die in je gemeente wonen maar ergens anders school lopen ook deelnemen?
- Richt je het aanbod enkel tot kinderen van de eigen gemeente of mogen ook kinderen uit naburige gemeentes deelnemen?
- Tot welke leeftijd wil je het aanbod richten?

De samenstelling van de groep heeft invloed op de taalverwerving. Een heterogene samenstelling, waarbij zowel anderstalige als Nederlandstalige kinderen zitten, heeft als voordeel dat het een realistisch en interactief oefenterrein kan zijn. Zo'n samenstelling sluit dan meer aan bij de 'echte wereld'.ⁱⁱⁱ

In de realiteit merken we dat de meeste initiatieven niet uitgaan van een dergelijke heterogene samenstelling met zowel anderstalige als Nederlandstalige kinderen. Ze richten zich eerder tot een diverse anderstalige groep met zowel nieuwkomers als oudkomers.

We merken ook dat het aanbod zich meestal richt tot de kinderen uit de scholen in de gemeente zelf. Maar hier geven de gemeentes zelf een pijnpunt aan, namelijk: op die manier bereik je niet de kinderen die wel in de gemeente wonen, maar die in een andere gemeente naar school gaan.

Wat leeftijd betreft, merken we dat het Oost-Vlaamse aanbod zich momenteel vooral richt tot kleuters en jonge kinderen tot de leeftijd van 12. Er zijn wel een aantal centrumsteden die gestart zijn met een aanbod voor kinderen uit de secundaire scholen. Hier zien we een nauwe samenwerking met de OKAN-klassen, de klassen voor anderstalige nieuwkomers, in het secundair onderwijs.

mengvorm categoriaal en geïntegreerd aanbod - Denderleeuw

Ook in Denderleeuw is er een combinatie van een categoriaal en een geïntegreerd aanbod. In de voormiddag wordt er expliciet aan taalverwerving gewerkt door oefeningen te maken, liedjes te zingen, te dansen of toneel te spelen. In de namiddag mogen de kinderen aansluiten bij de speelpleinwerking van de gemeente.

Taalklas voor anderstalige nieuwkomers in secundair onderwijs- Sint- Niklaas

De OKAN-leerkrachten van school Berkenboom Sint-Niklaas organiseren elke zomer een drie weken durende zomertaalklas voor OKAN-leerlingen uit de secundaire school die na de zomer doorstromen naar het gewone onderwijs, aangevuld met leerlingen uit het vijfde en zesde leerjaar. De stad Sint-Niklaas geeft financiële hulp. Met dit geld worden de activiteiten georganiseerd en de begeleiders vergoed.

Om tegemoet te komen aan de interesses van de deelnemers, zijn er OKAN-leerlingen bevraagd met een uitvoerige vragenlijst. Er wordt 1 thema per week gekozen. In de voormiddag wordt er gewerkt met lespakketten, in de namiddag worden vrijetijdsactiviteiten georganiseerd in Sint-Niklaas of daarbuiten. Er wordt ook een reportersploegje samengesteld, zodat er op het einde van de zomertaalklas een krant verschijnt (foto, lay-out, ICT, schrijven, ...).

In bijlage kan u de vragenlijst vinden, die voorgelegd is aan de OKAN-leerlingen om thema's te kiezen die aansluiten bij hun interesses.

4. Zorg voor een gerichte werving

De werving gebeurt deels via de klassieke wervingskanalen zoals het lokale krantje, flyers, de website van de gemeente, facebook en mond aan mond reclame. Ook filmpjes waarin de ouders en de deelnemers kunnen zien hoe het er in de praktijk aan toe gaat, zijn goed promotiemateriaal. Het zijn echter voornamelijk de scholen die via de zorgleerkrachten de meeste deelnemers rekruteren.

Ook de leerkrachten van de OKAN-klas spelen een grote rol in de werving van de deelnemers.

Het is als organisator belangrijk om te weten, waar de kinderen en de jongeren, die je wil bereiken, zich bevinden en op welke manier ze het best geïnformeerd worden. Samenwerken met de jeugddienst, met zelfverenigingen, met buurt-of straathoekwerkers, met ervaringsdeskundige nieuwkomers, zoals bijvoorbeeld Toeleiders in Diversiteit^{iv}, is de beste manier om een beetje de leefwereld van de jongeren te leren kennen en hierop in te spelen. Zij hebben meestal een goed zicht op welke kinderen gebaat zouden zijn bij taalstimulering. Zij kunnen ook ingezet worden om worden om promotie te maken.

Bij bepaalde moeilijk te bereiken doelgroepen, kunnen zij ook huisbezoeken doen.

Op die manier is het gemakkelijker om het vertrouwen van kinderen en hun ouders te winnen. Bovendien bereik je niet enkel de kinderen die school lopen in de gemeente maar ook zij die wel in de gemeente wonen maar ergens anders school lopen.

Daarnaast is het belangrijk om aandacht te schenken aan het gebruik van klare taal in het wervingsmateriaal en tijdens de inschrijvingen. Voor tips hierover, kan u terecht bij het Huis van het Nederlands of op www.klaretaalrendeert.be.^v

In dit verband denken organisatoren na over de uitnodigingen, de communicatie met de ouders, de communicatie met de kinderen en de communicatie tussen de kinderen onderling.

De uitnodigingen worden meestal in het Nederlands opgesteld. Soms wordt de uitnodigingsbrief ook vertaald naar een andere taal. Zo is de brief in Aalst naar het Frans en naar het Engels vertaald. Er staat wel in dat alle verdere informatie in het Nederlands zal verlopen. Dit is volledig conform de taalwetgeving. Deze voorziet namelijk dat het gebruik van een andere taal dan het Nederlands toegestaan is voor bepaalde, welomschreven situaties en doelgroepen. Meer informatie hierover is te vinden op www.taalwijzer.be.^{vi}

In de meeste initiatieven wordt alle informatie in principe doorgegeven in het Nederlands. In de praktijk gebruiken de monitoren vaak andere talen om te communiceren met de ouders, bijvoorbeeld als het gaat over een uitstap of over de terugkoppeling van info over het kind. Het juist overbrengen van de boodschap staat centraal.

Er kan ook gebruik gemaakt worden van pictogrammen en vertaal- en tolkdiensten. In hoofdstuk 8 sommen we een aantal hulpmiddelen op.

uit de praktijk

huisbezoeken bij Roma-kinderen – Sint Niklaas

De voorbije jaren werk in Sint-Niklaas een zomeraanbod georganiseerd voor Romakinderen tussen 6 en 12 jaar. De focus ligt vooral op spelen en een zinvolle vrijetijdsbesteding tijdens de vakantie. Om het vertrouwen te winnen van de ouders doen de Buurtstewards huisbezoeken. Zij kennen de families en de kinderen, die gebaat zouden zijn met een gratis vrijetijdsaanbod in de zomer, specifiek voor Roma-kinderen. Tijdens de huisbezoeken geven ze de ouders informatie en stellen ze de ouders gerust. Dit werkt heel goed: de opkomst tijdens het zomeraanbod is groot.

Promofilm over Taalbubbels – Aalst

In Aalst hebben de organisatoren een korte promofilm gemaakt van Taalbubbels om zo de ouders te warm te maken hun kinderen in te schrijven. Via deze link kan u het promofilmje bekijken:

<https://www.youtube.com/watch?v=11t50GmJ874>

Flyer voor de taal- en spelstage - Denderleeuw

Zo goed als alle organisatoren gebruiken onder andere flyers om promotie te maken voor hun initiatief. In bijlage vind je een voorbeeld van een flyer voor de taal- en spelstage in Denderleeuw. Deze flyer wordt ook verspreid in het Engels en Frans.

5. Werk samen met andere diensten en scholen

In de Oost-Vlaamse steden en gemeenten worden de meeste taalstimulerende initiatieven voor kinderen in de vrije tijd getrokken door de integratieambtenaar. Maar dit is eigenlijk niet zo vanzelfsprekend. Het is zinvol om, indien mogelijk, in overleg te gaan met de andere diensten in de stad. Is dit wel de taak van de integratiedienst om het initiatief te trekken? Of eerder van de jeugddienst? Of van onderwijsopbouwwerk? Of van een vrijetijdsdienst? Of van de scholen?

De meeste initiatieven werken samen met andere diensten. Zo is het mogelijk om materiaal te ontlenen van de speltheek of om eens deel te nemen aan de reguliere speelpleinwerking door samen te werken met de jeugddienst of een uitstap te doen naar de brandweer, de politie, de bibliotheek.

Mengvorm-Denderleeuw

In Denderleeuw is er een combinatie van een categoriaal en een geïntegreerd aanbod. In de voormiddag worden oefeningen gemaakt, gezongen, gedanst of toneel gespeeld. In de namiddag mogen de kinderen aansluiten bij de speelpleinwerking van de gemeente.

Samenwerking met de Speltheek-Lokeren

In Lokeren wordt er heel nauw samengewerkt met de speltheek om speelgoed te ontlenen. Het spelmateriaal dat de integratiedienst aankoopt voor de taal- en spelstage wordt ook in de speltheek gelegd en kan uitgeleend worden door andere diensten en scholen. Het gaat dan vooral over educatief materiaal, zoals color cards en memory, enz.

Naast een samenwerking met andere diensten, werken de meeste initiatieven nauw samen met de scholen, vooral op vlak van werving en inschrijving.

Samenwerking met scholen- Sint-Niklaas

Sint-Niklaas organiseert tijdens de zomervakantie een twee weken durende taalstage voor kinderen die naar het eerste leerjaar gaan en die een zekere taalachterstand hebben. Een medewerker van de Dienst Samenleving komt in mei samen met de directies of zorgleerkrachten van de tien scholen, die op dat moment het meeste GOK-uren hebben. Het zijn de directies en de zorgleerkrachten van deze scholen, die in nauwe samenwerking met de brugfiguren van de stad, de ouders aanspreken en de kinderen inschrijven voor de taalstage.

Buiten de samenwerkingen in de gemeente zelf, kan je ook samenwerken met:

De Vlaamse Dienst voor Speelpleinwerking^{vii}: de ondersteuningsdienst van het speelpleinwerk in Vlaanderen. Zij bieden ondersteuning in de vorm van kadervormingscursussen voor het bekomen van attesten Animator tot Instructeur in het jeugdwerk, informatie rond wetgeving, speelmateriaal en -ideeën, publicaties, vormingen en trefmomenten voor speelpleinwerkers en -organisatoren. Het thema 'omgaan met meertaligheid op het speelplein' is erg aanwezig in hun werking.

Kruispunt Migratie-Integratie^{viii}: het expertisecentrum voor het ontwikkelen en uitwisselen over migratie, integratie en etnisch-culturele diversiteit: dat is de opdracht van het Kruispunt. Vanaf 1 januari 2015 hoort het Kruispunt Migratie-Integratie bij het Agentschap Integratie en Inburgering. Aangezien er de laatste jaren overal initiatieven ontstaan om in de vrije tijd de Nederlandse taalontwikkeling van anderstalige kinderen te stimuleren, ontwikkelde het Kruispunt Migratie-Integratie een wetenschappelijk onderbouwde visie op taalstimulering in de vrije tijd.

Centrum voor Informatieve Spelen^{ix}: Het Centrum voor Informatieve Spelen is gespecialiseerd in het ontwikkelen, produceren, begeleiden en verspreiden van informatieve spelen. Via deze informatieve spelen maken ze maatschappelijk belangrijke onderwerpen op een ervaringsgerichte en speelse manier bespreekbaar.

Het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO)^x: een universitair centrum verbonden aan de K.U.Leuven dat al sinds 1990 het taalvaardigheidsonderwijs Nederlands in Vlaanderen ondersteunt door middel van onderzoek, de ontwikkeling van materialen en het bieden van begeleiding en nascholing. Het CTO werkt samen met scholen, bedrijven, organisaties en overheden die werk willen maken van kwaliteitsvol taalonderwijs Nederlands.

Het Steunpunt Diversiteit & Leren (SDL)^{xi}: een universitair centrum verbonden aan de UGent. Alle activiteiten hebben betrekking op het thema 'omgaan met diversiteit'. SDL biedt het onderwijs, maar ook andere sectoren, ondersteuning om de talenten van iedereen, ongeacht hun identiteit en achtergrond, maximaal te helpen ontplooiën en op die manier gelijke leerkansen te scheppen. Het SDL biedt die ondersteuning aan in de vorm van visieontwikkeling, onderzoek, materiaalontwikkeling en vorming, coaching en consultancy.

DocAtlas^{xii}: een interculturele bib met een divers aanbod! Het is een documentatie- en leermiddelencentrum, gespecialiseerd in Nederlands voor anderstaligen, intercultureel onderwijs, mondiale vorming en interculturaliteit. DocAtlas organiseert ook vormingen over het gebruik van de leermiddelen Nederlands voor anderstaligen, intercultureel onderwijs en mondiale vorming en over de materialen die verenigingen en organisaties op weg helpen bij processen van interculturalisering. DocAtlas heeft daarnaast een uitstekende on-line catalogus zodat je de collectie al kan verkennen op voorhand en zo een bezoek optimaal kan benutten.

6. Zorg voor een duidelijk inschrijvingsbeleid

De inschrijvingen gebeuren bij de meeste initiatieven in nauwe samenwerking met de zorgleerkrachten en de leerkrachten van de scholen. Er worden verschillende systemen gebruikt:

- de (zorg)leerkrachten doen de inschrijvingen samen met de ouders en sturen de ouders voor verdere informatie door naar de integratiedienst.
- De (zorg)leerkrachten maken promotie en verwijzen door naar de integratiedienst, die de effectieve inschrijving doet. Hier wordt meestal een uitval gemeld tussen de leerkrachten en de integratiedienst.
- Een medewerker van de integratiedienst is een aantal momenten aanwezig op de scholen en doet de inschrijvingen op de school zelf.
- Een medewerker van de integratiedienst of van een samenwerkende dienst doet huisbezoeken bij bepaalde gezinnen met een anderstalige thuiscontext. Hier is het belangrijk dat het huisbezoek gebeurt door een persoon, waarin het gezin vertrouwen heeft.

In Oost-Vlaanderen, staan de zorgleerkrachten vaak ook in voor de effectieve inschrijving. In de gemeentes waar de ouders worden doorgestuurd naar een andere dienst, bijvoorbeeld de integratiedienst, om zich in te schrijven, is er een lichte uitval. Daar wordt gedacht om in de toekomst de inschrijvingen toch op de scholen zelf te laten verlopen, bijvoorbeeld door de integratiemedewerker enkele momenten op school aanwezig te laten zijn. De geïnteresseerden kunnen zich dan onmiddellijk ter plaatse inschrijven.

Goede inschrijvingsfiches kunnen heel wat informatie bevatten :

- Inschrijvingsgegevens
- Informatie omtrent verzekering
- toestemming om foto's te publiceren
- medische fiche
- enkele duidelijke afspraken
- procedure van stappenplan voor niet toelaatbaar gedrag, zoals agressie
- toestemming van de ouders om de kinderen al dan niet alleen naar huis te laten gaan
- de namen van de mensen die de kinderen mogen afhalen

Het is belangrijk dat de inschrijvingsdocumenten, net als het wervingsmateriaal, opgesteld zijn in een klare taal en gemakkelijk te begrijpen zijn door anderstalige ouders. Eventueel kan er met pictogrammen gewerkt worden.

uit de praktijk

inschrijvingsfiche en medische fiche - Aalst

In Aalst gebruikt men een vrij gedetailleerde inschrijvingsfiche en medische fiche. In bijlage kan u een voorbeeld van beide vinden.

7. Investeer in een goede relatie en communicatie met de ouders

We merkten dat al de initiatieven in Oost-Vlaanderen veel belang hechten aan een goede relatie met de ouders. De ouders kunnen steeds terecht bij de organisatoren of de begeleiders voor feedback over hun kind. De organisatoren zorgen meestal dat ze elke dag een half uurtje aanwezig zijn bij het start- en eindmoment zodat ze aanspreekbaar zijn. Het is belangrijk dat die mogelijkheid er is en dat er met de ouders over gecommuniceerd wordt.

De meeste initiatieven werken ook met een soort toonmoment voor de ouders op de laatste dag ter afsluiting.

We merkten bij alle initiatieven dat er veel aandacht besteed werd aan een warm onthaal. Meestal zijn naast de begeleiders, ook de organisatoren aanwezig bij de start- en eindmomenten van de dag. Dikwijls is er muziek en spelen de begeleiders met de aanwezige kinderen, terwijl ze wachten op de andere kinderen. De ouders krijgen dan de kans om even iets te vragen of te vertellen aan de begeleiders of de organisatoren. Het begin en het einde van de dag is dus een aangewezen moment om met de ouders in dialoog te gaan.

Om het vertrouwen van ouders te krijgen, is een goede communicatie nodig. Het gebruik van klare taal is bijvoorbeeld zeer belangrijk tijdens de werving, de inschrijving, maar ook gedurende het initiatief.

Zeer belangrijk is de communicatie rond de doelstelling van het initiatief. Sommige ouders hebben onrealistische verwachtingen, namelijk dat de taalachterstand van hun kind opgelost zal zijn door deel te nemen aan een taalstimulerende activiteit in de vrije tijd. Het is belangrijk dat de organisatoren en begeleiders niet deze verwachting scheppen.

Bij sommige kwetsbare, moeilijk te bereiken en gesloten doelgroepen is het extra belangrijk dat de ouders vertrouwen hebben in de begeleiding. Huisbezoeken met een vertrouwenspersoon die uitleg kan geven en die de kinderen persoonlijk uitnodigt en eventueel inschrijft, kan hierbij zeker helpen.

uit de praktijk

afsluitmoment voor ouders - Lokeren

Op de laatste of de voorlaatste dag van de taal- en spelstage wordt er meestal, ter afsluiting, een toonmoment georganiseerd voor de ouders. De kinderen tonen dan een dansje of zingen een liedje of er worden foto's en tekeningen geprojecteerd. Meestal volgt er dan ook een kleine receptie. Dit afsluitmoment is ook een ideaal moment voor terugkoppeling naar de ouders en om informatie te geven over het reguliere vrijetijdsaanbod en de eventuele kansensplassen, vrije tijdspassen of uitpassen.

8. Heb aandacht voor de anderstalige thuiscontext

Het is voor een organisator zinvol om een duidelijk beleid uit te stippelen rond de plaats van de thuistaal. Welke norm hanteren de begeleiders? Mogen de kinderen enkel tijdens vrij spel hun thuistaal gebruiken of mogen ze dit ook tijdens activiteiten of uitstappen?

Dit beleid moet vervolgens gecommuniceerd worden met de medewerkers, de vrijwilligers en eventueel zelfs de ouders en de kinderen.

Het Centrum voor Taal en Onderwijs is ervan overtuigd dat in de context van vrijetijdsbesteding het Nederlands niet kan opgevoerd worden als enige taal of dé taal, hoogstens als een taal. Zij stellen:

"Naast de stimulering van het Nederlands moet er ook ruimte zijn om de eigen taal te ontwikkelen. Het optimaliseren van de interactie in functie van taalverwerving in een speelse context werd de sleutelgedachte. In die interactie tussen kinderen onderling en tussen animator en kinderen moet op een constructieve wijze omgegaan worden met meerdere talen(waarvan Nederlands er één is). Een intense interactie die ruimte laat voor spontaan gebruik van meerdere talen draagt bij tot een positieve attitude tegenover meertaligheid in het algemeen en specifieke talen in het bijzonder. Die positieve attitude beïnvloedt op haar beurt opnieuw de ontwikkeling van de verschillende talen en draagt er indirect toe bij dat kinderen ook een positieve attitude ontwikkelen tegenover Nederlands als schooltaal. Met andere woorden: door het aanbieden van leuke activiteiten in een meertalige context, waarbij er voldoende aandacht is voor interactie, zorg je er onder meer voor dat het Nederlands niet langer enkel een schooltaal of 'moet-taal' is, maar geef je het een positievere waarde voor de kinderen."^{xiii}

Voor het verwerven van het Nederlands is het dus heel belangrijk dat kinderen positief staan tegenover het Nederlands door leuke activiteiten te doen in het Nederlands. Maar het is ook belangrijk dat de begeleiders voldoende respect tonen ten opzichte van de meertalige identiteit van het kind, dus het feit dat er thuis geen Nederlands wordt gesproken. In 'Trek je talige schoenen aan!' ^{xiv} staan hierover enkele zeer bruikbare tips.

De initiatieven in Oost-Vlaanderen houden hier zeker rekening mee. Zo was er geen enkele organisator die een kind zou bestraffen bij het gebruik van de thuistaal of die zou overreageren als kinderen onderling hun thuistaal gebruiken. Toch gaven ze ook aan dat het niet evident was om op een leuke manier het gesprek terug naar het Nederlands te brengen.

Over het omgaan van meertaligheid binnen het reguliere vrijetijdsaanbod is reeds heel wat materiaal verschenen. Zo heeft bijvoorbeeld de Vlaamse

Dienst voor Speelpleinwerking de methode 'Taalspeler' uitgewerkt. ^{xv}De dienst begeleidt speelpleinwerkers in het omgaan met anderstalige kinderen. Ook voor categoriale initiatieven of voor mengvormen, kan de methode inspiratie bieden.

De Vlaamse overheid ontwikkelde een pictogrammenboekje op www.inburgering.be. ^{xvi} En ook op de website www.speelplein.net somt de Vlaamse Dienst voor Speelpleinwerking een vijftal sites waar er gratis pictogrammen kunnen gedownload worden ^{xvii}:

- [Picto-selector](#): een programma dat je makkelijk kan downloaden en waarin niet alleen een reusachtige picto databank zit, maar waarmee je ook heel makkelijk je eigen pictogrammen kan ontwerpen!
- [Sclera](#) : dé pictogrammen-site. Je kan aan de makers van de pictogrammen vragen om een picto te ontwikkelen die volgens jou nog ontbreekt en die je veelvuldig wil gebruiken. De pictogrammen kan je zoeken op alfabet of per categorie.
- www.findicons.com : een groot aanbod van gratis pictogrammen. Je kunt je zoekterm verfijnen.
- www.pdictionary.com : zeer uitgebreide bibliotheek van concrete prenten en foto's, zoek alfabetisch of per thema.
- www.clipartsalbum.be : Engelstalige site met heel veel pictogrammen, in kleur. Geordend per thema.

Op de website van het Kruispunt Migratie-Integratie, www.kruispuntmi.be, staat een opsomming van de vlaamse sociaal tolk- en vertaaldiensten, met de contactgegevens erbij.

uit de praktijk

taalkennis begeleiders - Lokeren

Tijdens de laatste editie van de taal- en spelstage kwamen de begeleiders van de taal- en spelstage van anderstalige kleutertjes hoofdzakelijk uit de meisjewerking. Daar zijn toevallig een aantal vrijwilligers bij met Turkse en Marokkaanse roots en dit is soms een voordeel naar zowel het welbevinden van de deelnemers als de communicatie met de ouders.

visie op taalbeleid op het speelplein op papier - Geraardsbergen

Er werd vanuit de Stad Geraardsbergen beslist een visie op papier te zetten omtrent taal binnen de speelpleinwerking. Het komt erop neer dat de begeleiders bewust omgaan met anderstalige kinderen en hun ouders en dat ze respect hebben voor de eigen moedertaal. Er werd gekozen om niet op een schoolse manier de kinderen Nederlands te leren, maar wel op een speelse manier. Op het speelplein wordt er voornamelijk Nederlands gesproken waardoor de kinderen in de vakantie niet helemaal vervreemden van de Nederlandse taal.

In bijlage kan u deze visie tekst bekijken.

9. Kies voor gepaste methodieken

De meeste organisatoren en begeleiders gaan niet uit van één bepaalde methodiek. Bij kleuters wordt er vaak gewerkt met hoekenwerk. Bij lagere schoolkinderen wordt er meestal nog op schoolse wijze gewerkt. Ook daarbij maken de meeste initiatieven geen gebruik van een bepaalde methodiek.

Als er uitsluitend gewerkt wordt met een bepaalde methodiek, bijvoorbeeld de methodiek van Verhallen^{xviii}, dan is het nodig om de begeleiders daar in te vormen, te ondersteunen en te evalueren. En daar kruipt tijd en personeel in. Hier wringt vaak het schoentje.

Het is ook niet noodzakelijk om één bepaalde methodiek te volgen, er kan geplukt worden uit verschillende handleidingen. Het Kruispunt Migratie-Integratie maakte in de loop van 2014 een werkkader voor taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd. Hierin geven ze een opsomming van referentiewerken en spelvormen om in de praktijk intentioneel taalstimulerend te werken.^{xix}

Wat we wel merkten, is dat het element 'spel' en het principe van 'spelend leren' zo goed als overal aanwezig zijn. Recente onderzoeken tonen aan dat kinderen niet enkel taal verwerven door er expliciet, bewust, methodisch of gestructureerd mee om te gaan. Ze leren onbewust heel veel terwijl ze aan het spelen zijn. Dit is zeker zo voor kleuters. Ook op scholen is er tegenwoordig veel aandacht voor het spelend leren en is het element spel veel meer aanwezig dan vroeger.

Om kinderen en jongeren gemotiveerd te houden, is het erg belangrijk om te zorgen dat ze een positieve connotatie hebben bij het Nederlands. In dat opzicht is niet enkel het element spel belangrijk, maar ook het feit dat activiteiten enigszins aansluiten bij de leefwereld en de interesses van kinderen en jongeren.

Om dit te bevorderen kunnen volgende zaken helpen:

- Samenwerken met vertrouwenspersonen van de kinderen en de jongeren (straathoekwerkers, ervaringsdeskundigen, toeleiders, scholen....) : zij kennen vaak de leefwereld en de interesses van de kinderen en de jongeren.
- Het bevragen van ouders en kinderen: dit gebeurt tot nu toe zelden.
- Ook samenwerken met de reguliere diensten van sport, cultuur en vrije tijd zorgt voor een afwisselende aanpak.

Ook het werken aan een eindproduct, zoals een film of een tentoonstelling, kan helpen om de deelnemers gemotiveerd te houden.

uit de praktijk

verloop van een voormiddag - Lokeren

In Lokeren wordt er gewerkt met een dagelijks thema. Na een warm onthaal is er een kringgesprek. Er wordt materiaal gebruikt dat past bij het thema van de dag.

Ter illustratie het voorbeeld van het kringgesprek voor het thema 'Huis': Een begeleidster heeft een poppenhuisje mee en bespreekt samen met de andere kinderen wat er allemaal te zien is. De andere begeleidsters zitten tussen de kinderen in de kring en doen ook mee. Sommige kinderen zeggen niet veel of zeggen niets, maar dat is geen probleem. Andere kinderen doen volop mee. De begeleidster zorgt er voor dat ze de antwoorden van de kinderen telkens duidelijk herhaalt voor de hele groep.

Zo gaan de begeleidsters samen met de kinderen door het huis:

'wat zien jullie hier?'

'een deur'

'ja, en welke deur? De voordeur of de achterdeur?'

'de voordeur'

'ja, en wat zie je nog? Zie jij een foto?'

'nee'

'Ha, nee? hangt er bij jou thuis een foto aan de muur?'

'ja'

'Ja, en wat zie jij nog?'

'een slaapkamer'

'Een slaapkamer? Ja! wat doe je in de slaapkamer?'

'spelen'

'Spelen? Ja, en wat nog?'

'Slapen en Nintendo spelen'.

'Ja, wat zeg je? Nintendo spelen?'

De kinderen lachen.

Na de kring gaan de kinderen in groepjes van vier ongeveer aan een tafeltje zitten, aan elk tafel is er een begeleider. Ze knutselen rond het thema van de dag. Voor het thema huis was het knutselen met een priknaald. De kinderen prikken een huis uit en kleuren het. De begeleidsters doen mee en praten ondertussen heel veel met de kinderen, niet enkel over de woordenschat van de prent maar ook over de kleuren, over het materiaal, over koetjes en kalfjes, ...

Ze zorgen dat alle kinderen betrokken blijven.

methodiek van Verhallen - Aalst

In Aalst maakt men bijvoorbeeld gebruik van de methodiek van Verhallen met het paraplumodel. Er wordt soms gewerkt met tekeningen of werkblaadjes, maar dit blijft beperkt. De kinderen krijgen ook allemaal een mapje. Elke dag krijgen ze een afbeelding van een paraplu met het thema en de bijhorende woordenschat van de dag. In bijlage zit een voorbeeld. Aan het einde van hun taal- en spelstage krijgen de kinderen hun map mee, zodat de ouders ook weten wat ze precies geleerd hebben.

Via deze link op youtube kan je al eens zien hoe de woordenschatdidactiek van Verhallen er in de praktijk uit ziet:

<https://www.youtube.com/watch?v=ucACP-m4sqU>

De woordenschatmethodiek, die in Aalst gebruikt wordt, is uitgeschreven door de organisatoren. Hierin worden ook enkele interessante bronnen vermeld. In bijlage vind je de visietekst uit Aalst.

Ook kan je in bijlage een voorbeeld van een woordposter vinden voor zowel kinderen van de lagere school als kinderen van de secundaire school.

referentiewerken en spelvormen

Enkele referentiewerken en spelvormen die het Kruispunt Migratie-Integratie vermeldt in het werkkader voor taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd

- Trek je talige schoenen aan. Taalstimulering in de vrije tijd.^{xx}
- Zomerprikkels. Taalstimulerende activiteiten voor zomerscholen^{xxi}
- Nederlands voor anderstalige nieuwkomers en taalzwakke kinderen en jongeren.^{xxii}
- Speel met Spel: Da's chirotaal. Taalkansen in de chiro.^{xxiii}
- Taalstimulering en omgaan met meertaligheid in sportclubs.^{xxiv}
- DNA Taaspeler. Meertaligheid op het speelplein.^{xxv}
- Alaboemsasa, Speelste taalstimulering in de vrije tijd.^{xxvi}
- Taalstimulerende koffers: Piratenschat. Dierenplezier en Sprookjesbos.^{xxvii}

Ook hier is bruikbaar materiaal te vinden:

- <http://taalstimulering.org>
- <http://www.speelpleziermethodiek.nl>
- <http://www.lesintaal.nl>
- <http://www.speelbank.be/>

10. Zorg voor een competente begeleiding

Een competente begeleiding begint met een doordachte selectie. Daarnaast is het vooral belangrijk om als organisator te zorgen voor een degelijke ondersteuning van de begeleiders en voor de mogelijkheid tot evaluatie en feedback.

Het is niet altijd evident om begeleiders te vinden en de valkuil is dat de selectie niet altijd even grondig gebeurt. Om deze begeleiders te vinden richten de gemeentes zich tot jeugdwerkers, hogescholen die een pedagogische opleiding bieden, jeugdverenigingen, meisjeswerkingen, facebook, internet en scholen, enz.

Voor een goede selectie zijn volgende zaken elementair:

- Bekijk goed welk statuut van begeleiders je wil of wat lokaal mogelijk is: vrijwilligers, jobstudenten, stagiaires, ...
- Bekijk goed welk profiel van begeleiders je wil. Stel je de vraag welke competenties de begeleiders moeten hebben.
- Zorg dat je een duidelijke visie hebt uitgebouwd en ga na of de begeleiding deze visie deelt.

In Oost-Vlaanderen zien we over het algemeen drie soorten begeleidingen:

- Vrijwilligers die meestal worden geworven bij jeugdwerkers, meisjeswerkingen, jeugdverenigingen. De oproep voor deze vrijwilligers gebeurt hier vaak samen met de oproep voor speelpleinmonitoren. Deze vrijwilligers worden ofwel vergoed als animator ofwel als hoofdanimator.
- Jobstudenten die vooral via een algemene oproep op de website van de stad worden geworven. Zij krijgen een veel hogere verloning.
- Stagiaires die geworven worden bij hogescholen die een pedagogische opleiding bieden en die kredieturen krijgen voor de uitvoering van het taalstimulerend initiatief.

Het grote voordeel van te werken met studenten uit de hogescholen, is dat zij al sowieso een pedagogische achtergrond hebben en dat ze ondersteund worden door een stagementor, waardoor de begeleiding vaak 'professioneler' verloopt.

We hebben gemerkt dat de meeste initiatieven op zoek gaan naar mensen die enerzijds gewend zijn om te werken met groepen kinderen en anderzijds ook interculturele competenties hebben. Het Steunpunt Diversiteit en Leren ontwikkelde een intercultureel competentieprofiel voor leerkrachten. We hebben dit in bijlage toegevoegd. Volgens ons kan dit inspirerend werken om een profiel op te stellen voor begeleiders van taalstimulerende initiatieven.

Het is belangrijk dat de werking van de begeleiders strookt met de algemene visie van het initiatief en hun eigenlijke opdracht. Er is namelijk de valkuil dat begeleiders allerlei taken op zich nemen, die niet tot hun takenpakket behoren. Het is zinvol om de visie en het effectieve takenpakket al te bespreken tijdens het selectiegesprek.

De ondersteuning van de begeleiders gebeurt op verschillende manieren. Sommige gemeentes hebben een medewerker, die gedurende het hele initiatief de begeleiders actief ondersteund op vlak van het bepalen van de inhoud van de activiteiten, de voorbereidingen, de methodieken, de communicatie met de ouders en de kinderen,

Bij de meeste gemeentes echter gebeurt de ondersteuning van de begeleiders door de organisatoren zelf. Dit zijn bijna steeds de medewerkers van de integratiedienst. Naast de inhoudelijke en methodische ondersteuning van de begeleiders staan zij vaak ook in voor de logistiek, de inschrijvingen, de contacten met de ouders, het beleidsmatige verloop van het project en dergelijke. Daarom hebben zij voor een intensieve inhoudelijke en methodische ondersteuning van de begeleiders vaak geen tijd. Hierdoor werken de meeste begeleiders vrij zelfstandig. Zij bepalen het thema en maken een voorbereiding.

Vanuit de organisatoren is er een grote vraag naar een opleiding of uitwisseling voor begeleiders rond verschillende domeinen: omgaan met meertaligheid, woordenschatverwerving, interculturele competenties, enz.

uit de praktijk

begeleiding door studenten - Ninove

In Ninove gebeurt de begeleiding niet door vrijwilligers maar vooral door studenten met een didactische achtergrond; Zij worden tewerkgesteld in een studentenjob en worden betaald als hoofdmonitor. Er zitten vooral studenten leerkrachten bij of mensen die ervaring hebben in het werken met kinderen. Het voordeel hier is dat de begeleiding gebeurt door iets oudere vrijwilligers en dat de meeste wel een pedagogische of didactische achtergrond hebben. Het nadeel is natuurlijk dat de tewerkstelling van de begeleiders veel duurder is.

Samenwerking met een hogeschool - Sint-Niklaas

In Sint-Niklaas heeft de Dienst Samenleving een samenwerking met de Artevelde Hogeschool in Gent. Studenten kunnen het begeleiden van de Taalstage inbrengen als stage-uren. Dit heeft als voordeel dat de stagiaires goed omkaderd kunnen werken: er is namelijk, naast een ondersteuner vanuit de Dienst Samenleving op hun stageplaats, ook een stagementor op hun eigen school.

Functieprofiel voor begeleiders-Denderleeuw

Denderleeuw heeft een duidelijke en beknopt functieprofiel uitgeschreven voor de taalmonitoren van hun taal- en spelstage tijdens de zomer. In bijlage kan je dit functieprofiel vinden.

Infobrochure voor begeleiders-Lokeren

In Lokeren heeft de integratiedienst een duidelijke infobrochure gemaakt voor de begeleiders van de taal- en spelstages waarin de doelstelling, de methodiek en enkele algemene principes van de taal- en spelstage verzameld staan.

In bijlage kan je deze infobrochure vinden.

Onderseuning begeleiders door een taalcoach- Aalst

In Aalst is de ondersteuning van de vrijwilligers vrij uitgebreid, in vergelijking met andere steden. De stad Aalst heeft namelijk een taalcoach tewerkgesteld. Zij ondersteunt het zomertaalkamp, door de vrijwilligers van het taalteam te coördineren en ondersteunen. Zij geeft ook een dag vorming aan de vrijwilligers, voornamelijk rond de didactiek van 'Verhallen' en een kennismaking met het materiaal en de spelletjes, die voor handen zijn. Naast de vorming, kijkt zij ook de voorbereidingsfiches van de taalmonitoren na, stuurt bij waar nodig en geeft ze ook wekelijks feedback aan de vrijwilligers.

De monitoren krijgen een beknopte evaluatie aan het einde van de taal- en spelstage, waarop ze zich kunnen baseren voor een volgende keer.

In bijlage kan je een voorbeeld vinden van een voorbereidingsfiche in Aalst.

vormingspakket voor begeleiders 'Alaboemsasa' - Denderleeuw

De begeleiders in Denderleeuw krijgen het vormingspakket Alaboemsasa aangereikt. Dit pakket bestaat uit een dvd en vormingsmateriaal. Het bevat beeldmateriaal dat in de zomer verzameld is op speelpleinwerkingen, jeugdbewegingen en op taalstages. Het Centrum voor taal en Onderwijs en het productiehuis Motionmakers ontwikkelde dit pakket in opdracht van de provincie Vlaams-Brabant en vzw 'De Rand'. ^{xxviii}

Eerder dan over een pedagogische aanpak gaat de opleiding in Denderleeuw vooral over het omgaan met meertaligheid in de vrije tijd om op een positieve manier het gebruik van het Nederlands te stimuleren tijdens vrijetijdsinitiatieven.

Via deze link krijg je meer informatie:

<http://www.vgc.be/Cultuur/JeugdSpeelpleinenEnSport/Jeugd/Taalstimulering.htm>

interculturele competentie – Zele

In Zele wordt er tijdens de aanwerving van de begeleiders expliciet aandacht geschonken aan de cultuursensitieve houding en de interculturele competenties door bijvoorbeeld te peilen naar hoe de kandidaten zouden reageren als de kinderen hun thuistaal spreken. Bij de selectie van de kandidaten was, naast de integratiemedewerker, ook een medewerker van het Agentschap Integratie en Inburgering/ODiCe aanwezig.

11. Zorg voor een vlotte praktische organisatie

Hiermee bedoelen we enkele logische stappen zoals het bepalen van de kostprijs, de locatie en het tijdstip.

De kostprijs varieert van volledig gratis naar ongeveer 30€ voor twee weken. Nergens blijkt de kostprijs een drempel om deel te nemen. In de meeste steden en gemeenten is er dan ook een mogelijkheid om deel te nemen aan een lagere kostprijs. Mensen met een lager inkomen kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van een Uit-Pas of Kansenpas of Vrijetijdspas. Sommige steden en gemeenten maken ook gebruik van een 10-beurtenkaart, al is dat eerder het geval bij speelpleinwerking dan bij een taal- en spelstage.

De locatie hangt in grote mate af van de lokale mogelijkheden. Redelijk wat organisatoren zijn op zoek naar een school om het initiatief te laten doorgaan. Naar veiligheid en ruimte kan dit inderdaad een goede keuze zijn. Het is dan wel belangrijk om te beseffen dat sommige anderstalige kinderen geen goed gevoel hebben bij Nederlands spreken op school. Taalstimulerende activiteiten in de vrije tijd zijn de kans bij uitstek om te tonen aan kinderen dat het Nederlands niet enkel de taal is van de school, van het 'moeten', maar ook van de vrije tijd en van het 'spelen'. Uiteraard zijn ook veel scholen reeds doordrongen van deze visie en zijn er ook veel kinderen, die niet automatisch een negatieve associatie leggen.

Als er gekozen wordt voor een school, is het handig om een school te zoeken waar andere activiteiten, zoals speelpleinwerking, worden georganiseerd. Zo kan je eventueel in de voormiddag taalactiviteiten organiseren van anderstaligen en kan je in de namiddag samenwerken met het speelplein.

Als er niet gekozen wordt voor een school, dan is het aangeraden om een ruimte te zoeken, die dicht bij het reguliere aanbod gelegen is en waar er ook ruimte is voor de kinderen om buiten te spelen.

Uit de praktijk

Kostprijs- Ninove

In Ninove betalen ouders 40 € voor een twee weken durende taalklas. Mensen die houder zijn van een kansenpas betalen slechts 10€ voor twee weken. Inschrijven kan hier wel niet per dag, maar enkel voor de volle twee weken.

Kostprijs – Lokeren

In Lokeren betalen de ouders per dag, namelijk 1 € per dag en 0.50 € vanaf 2 kinderen. Hier hoeven de kinderen dus niet de volle twee weken te betalen.

Kostprijs – Temse

Speelplein Groot Temse (SpeGT) biedt in de zomervakantie een kwalitatieve dagwerking aan die wordt georganiseerd door een enthousiaste monitoren ploeg. Voor kinderen van 5 tot 15 jaar.

Per dag betaal je 5€ maar er bestaat een systeem van een 10-beurtenkaart, waarbij je slechts 40 € betaalt en je kan dan kiezen welke dagen je naar het speelplein gaat. Drie kinderen van hetzelfde gezin betalen 3,5 € per persoon en voor sommige mensen er is de mogelijkheid om te betalen aan sociaal tarief, namelijk 2,5 € per persoon. Bij deze prijs is ook soep inbegrepen.

Ontmoetingsruimte als locatie-Lokeren

In Lokeren wordt tijdens de taal- en spelstage in de zomervakantie de ontmoetingsruimte in het sport- en jeugdcomplex gebruikt. Op zich is dit geen gezellige ruimte maar de integratiedienst besliste een groot deel van hun budget te investeren in een gezellige inrichting. De warme aankleding, met kussentjes en kleurrijke meubels, en het herverdelen van de ruimte in verschillende leefhoeken, maakt dat de kinderen zich goed voelen. De ontmoetingsruimte ligt ook vlak bij de burelen van de integratiedienst, de Spelothek en de buitenschoolse kinderopvang. Hiermee is de link met het regulier vrijetijdsaanbod van Lokeren ook gemakkelijk te leggen.

De meeste initiatieven gaan door in de laatste weken van de zomervakantie en duren ongeveer twee weken.

Twee volle weken wordt meestal als te zwaar voor de kinderen ervaren. Daarom opteren sommige initiatieven om enkel in de voormiddag activiteiten te voorzien of om de woensdag helemaal geen activiteiten te organiseren.

12. heb aandacht voor monitoring en evaluatie

De meeste initiatieven wijzen er op dat de verwachtingen naar meetbare resultaten realistisch moeten zijn. De grootste resultaten boeken de kinderen namelijk niet puur op taalvaardigheid maar eerder op de manier waarop ze naar het Nederlands kijken. Veel anderstalige kinderen zien de Nederlandse taal als een schooltaal en hebben er geen positief gevoel bij. Door het Nederlands ook te gebruiken in een vrijetijdscontext zien ze dat het leren van Nederlands ook leuk kan zijn. Bovendien worden veel anderstalige kinderen iets zelfzekerder in het Nederlands en dat zorgt dan weer voor een positievere leerhouding in het algemeen. Deze evolutie is echter moeilijk meetbaar.

Bovendien is taalverwerving nooit helemaal af. En de effecten van taalstimulering kan je moeilijk nagaan: je kan de ontwikkeling bijvoorbeeld niet vastleggen in een taaltoets. Je zou kinderen in principe kunnen testen op bijvoorbeeld woordenschatkennis of grammatica maar dat is te beperkend.^{xxix}

Op lange termijn kan je het nog moeilijker exact nagaan. Taalinput wordt niet automatisch omgezet in output. Daartoe zou je kinderen of jongeren voor een heel lange tijd moeten opvolgen. Je zou de 'taaleffecten' van andere contexten buiten de vrije tijd moeten meenemen in je meting. Het Kruispunt Migratie-Integratie pleit dan ook voor een continue evaluatie van je werking en voor observatie van de kinderen en jongeren. Zo raden zij aan te focussen op de interacties tussen kinderen en begeleiders en kinderen onderling, of op de taalkansen in de activiteiten. Op basis daarvan kunnen verbeterpunten worden geformuleerd om de werking bij te sturen. In Taalspeler, meertaligheid op het speelplein, vind je bijvoorbeeld een instrument om de interactie op een speelplein te observeren.^{xxx}

Monitorings- en evaluatiefiche Lokeren

In Lokeren evalueren ze per dag de taal- en spelstage. Hierin worden de gebruikte methodieken geëvalueerd maar het document wordt ook gebruikt om eventuele aandachtspunten, die nodig zijn in de begeleiding van sommige kinderen, te noteren. Maar het wordt geenszins gebruikt om de 'voortgang' op vlak van taalvaardigheid van kinderen vast te leggen. In bijlage kan je deze monitorings- en evaluatiefiche vinden.

conclusie

Taalstimulering in de vrije tijd is een erg ruim begrip. Elke stad of gemeente heeft zijn eigen goede praktijk en het is dan ook niet eenvoudig om een eenduidige checklist te maken.

Wel zijn er een aantal thema's, waarmee elke organisatie te maken krijgt. Deze twaalf handvaten zien we dan ook als een rode draad voor de organisaties van een taastimulerend initiatief in de vrije tijd.

Aan de basis van een goede organisatie ligt de ontwikkeling van een lokale visie, die gedragen wordt door verschillende partners.

De doelstelling bepaalt voor een groot stuk de doelgroep, de werving, het inschrijvingsbeleid, het samenwerken met andere diensten en de keuze voor een bepaalde vorm van taalstimulering in de vrije tijd.

Om de doelstelling te behalen, is het zinvol om te investeren in een competente begeleiding en een doordachte methodiek of manier van begeleiden.

Omdat het over kinderen gaat, is een goede relatie en communicatie met ouders uiteraard belangrijk, maar blijft beperkt vermits de duur van het project.

De aandacht voor de anderstalige thuiscontext van de kinderen, heeft vooral te maken met het welbevinden van de kinderen.

Tot slot is het nodig om als organisatie stil te staan bij monitoring en evaluatie. Wat wil je precies evalueren? En welke resultaten verwacht je? Hierbij is het belangrijk realistisch te blijven en gewoon de deelname van kinderen aan het initiatief op zich al als een positief resultaat te beschouwen.

Dit neemt niet weg dat een grondige evaluatie van het initiatief niet nuttig is. Het zou een idee kunnen zijn om deelnemers, ouders en begeleiders te bevragen en aan de hand van de bevindingen het initiatief aan te passen of bij te sturen, waar nodig.

Bijlagen

1. Bijlage 1: 'grote OKAN-enquete' in Sint-Niklaas
2. Bijlage 2: flyer voor de taal- en spelstage in Denderleeuw
3. Bijlage 3: inschrijvingsfiche voor Taalbubbels in Aalst
4. Bijlage 4: medische fiche voor Taalbubbels in Aalst
5. Bijlage 5: visie op taalbeleid van Vlaamse Dienst voor Speelpleinwerking
6. Bijlage 6: visietekst methodiek Aalst
7. Bijlage 7: woordposter van Verhallen: voor lagere school en secundaire school
8. Bijlage 8: functieprofiel voor taalmonitoren in Denderleeuw
9. Bijlage 9: infobrochure voor begeleiders van de taal- en spelstage in Lokeren
10. Bijlage 10: voorbereidingsfiche van taalbubbels Aalst
11. Bijlage 11: monitorings- en evaluatiegerichte fiche Lokeren

meer info?

Voor meer info over **de nota** 'Taalstimulering in de vrije tijd: een draaiboek voor een categoriale aanpak'

Maaïke De Doncker
medewerker integratiebeleid – Agentschap Integratie en Inburgering
09 267 68 18
maaike.dedoncker@odice.be

Voor meer info over 'Taalbubbels' van **Aalst**

Sabrina Beeckman
Administratief deskundige- dienst Vreemdelingenzaken en Inburgering
Grote Markt 3-9300 Aalst
053/77 93 00
sabrina.beeckman@aalst.be

Voor meer info over 'Taal- en spelstage' van **Lokeren**

Ellen Fierens
Integratieambtenaar - dienst Samenleving
09/ 340 94 28
Ellen.Fierens@lokeren.be

Voor meer info over 'Zomertaalkamp' van **Ninove**

Evelien Van Hoorde
Schoolopbouwwerker - dienst Integratie
054/31 32 48.
integratie@ninove.be

Voor meer info over 'taalstage' in **Denderleeuw**

Lesley Vanhoorebeek
Integratieambtenaar - dienst Integratie
053/64 06 86
lesley.vanhoorebeek@denderleeuw.be

Voor meer info over het beleid in **Ronse**

Luc Balcaen
Diensthoofd lokaal sociaal beleid
055/23 28 51
welzijn@ronse.be

Voor meer info over speelpleinwerking De Spiraal in **Geraardsbergen**

Sarah Vanden Herrewegen
Jeugdanimator - jeugddienst
054/43 45 36
sarah.vandenherrewegen@geraardsbergen.be

Voor meer info over speelpleinwerking van **Temse**

Gemeentelijke Speelpleinwerking - jeugddienst
03/710 12 26
jeugd@temse.be

Voor meer info over 'Taalstage' in **Sint-Niklaas**

Veerle Deloof
Dienst Samenleving
03/ 778 37
samenleving@sint-niklaas.be

Voor meer info over de zomertaalklas voor de OKAN-leerlingen in **Sint – Niklaas**

Karin Polfliet
coördinator OKAN/vervolgcoach ex-okan
scholengemeenschap Sint-Niklaas
03/ 760 41 38 en 0477/ 259 484
karin.polfliet@berkenboom.be

Voor meer info over het zomeraanbod Roma in **Sint-Niklaas**

Maarten Smet, Buurtsteward - dienst Samenleving
03/ 778 37 38
maarten.smet@sint-niklaas.be

Voor meer info over 'Taalbad' van **Zeel**:

Anja Copejans, brugfiguur
0474/47.44.30
anja.copejans@zele.be
Christel Immegeers, integratieambtenaar, Dienst Samenleving, Zele
052/45.99.70
christel.immegeers@zele.be

DE GROTE OKAN-ENQUETE

VOORAF

Waarom?

Wij willen graag weten wat voor iemand jij bent en wat je van de lessen vindt.
Zo weten we hoe we onze lessen nog beter en leuker kunnen maken 😊.
Bijvoorbeeld: welke thema's vinden jullie leuk, werken jullie graag in groepjes, enz.

Wat?

De enquête heeft vier delen:

- 1. Wie ben jij?** Wat zijn jouw hobby's, wat vind jij leuk, hoe gebruik jij je tijd?
- 2. Waarom wil je Nederlands leren?** Vind je Nederlands leren leuk of niet, makkelijk of moeilijk? Waarvoor heb jij de taal meest nodig?
- 3. Hoe wil je leren?** Wil je veel praten of veel schrijven, alleen werken of in groepjes, meer of minder met de computer werken?
- 4. Wat wil je leren?** Leer je graag taalregeltjes of praat je liever, doe je graag sommen of luister je liever naar een liedjestekst?

Deze enquête is niet voor het rapport. We willen jouw mening kennen.
Alleen de okanleerkrachten lezen deze enquête. Alle klassen krijgen dezelfde vragen.
Je moet je naam niet op je blad schrijven. De enquête is anoniem.
Je moet niet samenwerken.
Als je op een vraag echt niet wil antwoorden, moet dat ook niet.

Hoe?

In de enquête staan **drie soorten vragen**:

1. Soms moet je iets invullen. Gebruik daarvoor de plaats achter of onder de vraag.
2. Soms moet je omcirkelen wat jij kiest.
Bv.: Wanneer ben jij fris en wakker, wanneer doe jij het meest?
Ik ben: een ochtendmens - een middagmens - een namiddagmens - een avondmens - een nachtmens
3. Soms moet je een cijfertje zetten, bijvoorbeeld:
Bv.: Welke thema's vind jij interessant? Zet cijfers van 1 (meest interessant) tot 5 (minst interessant). Zet de cijfertjes voor jouw antwoord. Bij *andere*:... mag je zelf iets invullen als je dat wil.

aardrijkskunde	economie	wetenschappen	wiskunde
godsdienst	techniek	theorie van de praktijkvakken	geschiedenis
Engels	Frans	plastische opvoeding	sport
		praktijkvakken (kappen, lassen, koken, verzorgen)	andere:

**Veel plezier en
bedankt voor het**

1. WIE BEN JIJ?

Start!

1. Ben je een jongen of een meisje? Omcirkel: jongen meisje

2. Hoe oud ben je?

3. Wat zijn je hobby's? (bv.: sport, dansen, koken, tekenen, ...)

4. Waar ben je op een dag meest mee bezig? Zet cijfers van 1 tot 5.

In de week:

familie	vrienden	lief	schoolgaan	studeren
geloof / bidden	slapen	muziek	lezen	televisie
uiterlijk	sporten	computer	gsm/smartphone	winkelen
papieren / diensten	andere:.....			

In het weekend:

familie	vrienden	lief	schoolgaan	studeren
geloof / bidden	slapen	muziek	lezen	televisie
uiterlijk	sporten	computer	gsm/smartphone	winkelen
papieren / diensten	andere:.....			

5. Wie of wat vind je belangrijk? Zet cijfers van 1 tot 5.

familie	vrienden	lief	schoolgaan	studeren
geloof / bidden	slapen	muziek	lezen	televisie
uiterlijk	sporten	computer	gsm/smartphone	winkelen
papieren / diensten	andere:.....			

6. Wanneer ben jij fris en wakker, wanneer doe jij het meest? Omcirkel.

Ik ben: een ochtendmens een avondmens
 een middagmens een nachtmens
 een namiddagmens

7. Als je een gsm hebt:

Waarvoor gebruik je je gsm het meest (bellen, sms'en, foto's nemen, ...)?

8. Als je een smartphone hebt:

Waarvoor gebruik je je smartphone het meest (bellen, sms'en, internet, ...)?

9. Als je een computer hebt of kan gebruiken:

9.1. Wat doe je het meest op de computer? (bv.: surfen, gamen, films kijken, chatten)

9.2. Hoeveel uren per dag/nacht zit je achter de computer?

9.3. Zit je meer overdag of 's nachts achter de computer?

9.4. Welke games speel je graag? (bv.: GTA San Andreas, Angry Birds, ...)

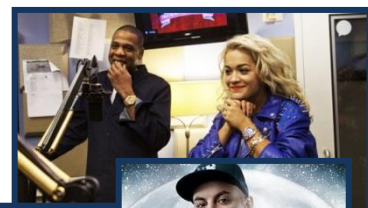
9.5. Welke sites bezoek je graag (YouTube, Msn, Wikipedia, ...)?

9.6. Welk sociaal netwerk gebruik je het meest? (bv.: Facebook, Twitter, Msn, ...)

10. Welke mensen vind je interessant?

Naar wie kijk je op, wie zijn je helden? (bv.: mama of papa, Lionel Messi, Obama, ...)

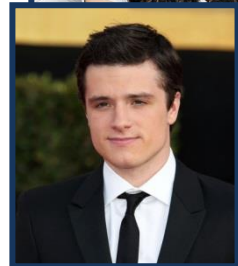
11. Welke muziek hoor je graag? (El Matador, Rita Ora, Rihanna, ...)

12. Welke **films** zie je graag (Twilight, Mister Bean, The Hunger Games, ...)?
Welke **acteur** of **actrice** zie je graag spelen (Robert Pattinson, Miley Cyrus, Josh Hutcherson, ...)?

films:

acteurs/actrices:

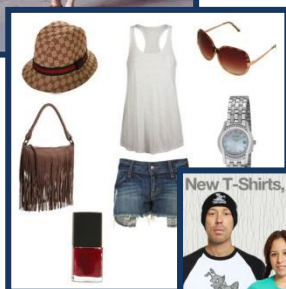

13. Welke **tv-programma's** zie je graag (Idol, Cuidado con el angel, National Geographic)?

14. Wat **lees** je graag (Twilight, Joepie, Harry Potter, krant, ...)?

15. Welke stijl van **kleding** zie je graag (r & b, casual, fashionista, ...)? Je mag het ook tekenen.

16. Waarover praat je het meest met vrienden? Zet cijfers van 1 tot 5.

vriendschap	familie	verliefdheid	gevoelens	wat er gebeurt
uitgaan	school	hobby's	uiterlijk	bekende mensen
computer	muziek	geloof	andere:	
				

17. Vind je het belangrijk om er goed uit te zien? Omcirkel.

ja

een beetje

nee

18. Wat doe jij om er goed uit te zien (me verzorgen, mijn haar kleuren, extensions, juwelen, mooie kleren, parfum, goede houding, ...)?

19. Welke waarden vind jij belangrijk? Zet een cijfer van 1 tot 5.

voor het milieu zorgen	mensen helpen	trouw zijn aan je familie	doen wat moet
voor jezelf zorgen	hard werken	respect hebben voor anderen	eerlijk zijn
je eer verdedigen	sociaal zijn	je godsdienst respecteren	andere:

20. Wie of wat helpt jou het meest op een moeilijk moment? Omcirkel het juiste.

een vriend	(denken aan) familie	kunnen praten	kunnen wenen
kunnen lachen	muziek	natuur	een leerkracht
hard werken	bewegen: sport, dansen, ...	muziek	de natuur
kinderen	kunnen gek doen	lekker eten	dromen
slapen	andere:		

Wie ben jij? Wat is je talent, wat is je droom?

Schrijf of teken hier wat je nog kwijt wil over jezelf:

2. WAAROM LEER JE (NEDERLANDS)?

1. Vind je school leuk? Omcirkel.

ja

soms

nee

2. Wat vind je het leukst aan school? Omcirkel.

dat je nuttig bezig bent

interessante lessen

mijn vrienden

de pauzes

contact met

dat je dingen leert

sport

andere:.....

leerkrachten

3. Wat vind je het minst leuk aan school? Omcirkel.

dat je taken krijgt

dat je toetsen krijgt

dat de lessen saai zijn

dat er veel regels zijn

dat anderen me pesten

dat er veel regels zijn

dat er veel lawaai is

dat je lang moet stilzitten

andere:

4. Waarom is school belangrijk? Omcirkel.

omdat je veel leert

omdat je daarna verder kan studeren

omdat het moet

omdat je ouders/assistent het belangrijk vinden

omdat je mensen leert kennen

andere:

5. Vind je talen leren leuk? Omcirkel.

ja

soms

nee

6. Welke taal spreek je met je vrienden?

7. In welke taal sms of chat je met je vrienden?

8. Waarom heb je het Nederlands het meest nodig? Omcirkel het juiste.

om te werken

om naar de winkel te gaan

om te studeren

om vrienden te maken

om papieren in orde te brengen

om alles mee te kunnen doen in België

anderen:

om schoolse dingen te kunnen begrijpen

(rapporten, afspraken, trajectgesprekken)

Wat is jouw drive om te studeren?

Waarom wil jij Nederlands leren, of hou je meer van een andere taal?

Schrijf hier wat je nog kwijt wil over je motivatie. Een tekening kan ook!

3. HOE WIL JE LEREN?

1. Wat vind je een goede manier om te leren? Omcirkel het juiste.

Als de leerkracht veel praat en de leerlingen lang luisteren.

Als soms de leerkracht praat en soms de leerlingen.

Als de leerlingen veel kunnen praten.

2. Vind je klasgesprekken of kringgesprekken leuk?

Leer je er iets mee?

3. Geef je graag een spreekbeurt? Leer je er iets mee?

4. Schrijf je graag veel op in de klas?

3. Vind je het goed dat je papieren krijgt over de les?

4. Welk soort oefeningen doe je het liefst? Omcirkel.

een antwoord invullen

vragen bij een tekst oplossen

woordpuzzels

een tekstje schrijven

juiste woorden bij een prent schrijven

kruiswoordraadsels

quiz

juiste antwoord bij juiste vraag zetten

meerkeuzevragen

andere:

5. Wat vind je leuk: lang hetzelfde doen in een les of afwisselen? Omcirkel.

Lange tijd hetzelfde doen: ofwel lezen ofwel luisteren ofwel praten ofwel schrijven.

Afwisselen: in één les verschillende dingen doen (bv.: een beetje luisteren, een beetje praten, een oefening maken, ...)

6. Hoe werk je graag? Geef cijfers van 1 tot 5.

alleen

per twee

per twee als ik mag kiezen met wie

in groepjes

in groepjes als ik mag kiezen met wie

7. Zou je liever meer lesmomenten hebben met een leerkracht apart, bijvoorbeeld om moeilijke dingen in te oefenen?

8. Vind je dat de leerkracht genoeg de computer gebruikt in de klas?

9. Heb je een beamer in de klas? Werk je daar graag mee?

10. Leer je graag door filmpjes of films te bekijken / beluisteren?

11. Leer je graag met spelletjes?

12. Leer je graag door expressie, rollenspelen, toneel?

13. Leer je graag door boeken te lezen of door te luisteren als de leerkracht een boek voorleest?

14. Vind je de lessen ok, te moeilijk of te gemakkelijk? Omcirkel.

ok

te moeilijk

te gemakkelijk

15. Vind je het leuk dat jongens en meisjes samenzitten in de klas?

16. Vind je de lessen meer voor jongens of meer voor meisjes of goed voor allebei? Omcirkel.

voor jongens

voor meisjes

voor allebei

17. In de klas zitten leerlingen van twaalf of dertien jaar samen met leerlingen van zestien jaar en ouder. Vind je dat goed?

18. In de klas zitten leerlingen die al veel school kregen of al goed Nederlands kunnen samen met leerlingen die minder school kregen of minder goed Nederlands kunnen. Vind je dat goed?

Hoe voel jij je het best in de klas?

Schrijf of teken je ideeën hier.

4. WAT WIL JE LEREN?

1. Wat vind je het belangrijkste om te leren in het Nederlands? Geef cijfers van 1 tot 4.

praten	schrijven	luisteren	lezen
--------	-----------	-----------	-------

2. Wat vind je het leukst om te leren in het Nederlands? Geef cijfers van 1 tot 4.

praten	schrijven	luisteren	lezen
--------	-----------	-----------	-------

3. Wat vind je het moeilijkst om te leren in het Nederlands? Geef cijfers van 1 tot 4.

praten	schrijven	luisteren	lezen
--------	-----------	-----------	-------

4. Wat wil je liefst leren in het Nederlands? Geef cijfers van 1 tot 5.

woordjes	Hoe schrijf ik de woorden juist	een boek lezen
sms'en	Hoe maak ik goede zinnen	spreken met iemand
chatten	vragen op toetsen/taken beantwoorden	formulieren invullen
agenda invullen	een tekst lezen in een lesboek	een tekst kunnen schrijven
een kaartje/brief schrijven	mensen begrijpen in een winkel/aan het loket	een leerkracht begrijpen in het regulier onderwijs
tv begrijpen	een tekst lezen in een krant of tijdschrift	andere:

5. Vind je het goed dat de leerkracht kiest wat je leert of wil je liever zelf kiezen? Omcirkel.

de leerkracht mag kiezen	wij mogen soms kiezen	wij mogen altijd kiezen
-----------------------------	-----------------------	-------------------------

6. In de klas gaat het soms over dingen die jonge mensen bezighouden: hun muziek, liefde, programma's op tv, sites, ... Vind je dat leuk?

7. Luister je graag naar wat andere jongeren vertellen en lees je graag wat ze schrijven?

8. In de klas gaat het soms over de taal en cultuur van Vlaanderen, maar soms ook over jouw eigen taal en cultuur (bv. een verhaal uit jouw land, gebeurtenissen in jouw land, ...). Vind je dat leuk?

9. Vind je de lessen goed voor jouw leeftijd? Omcirkel.

ja soms nee, te kinderachtig nee, meer voor oudere leerlingen

10. Leer je graag over de actualiteit (wat gebeurt er in de wereld, wat komt er in het nieuws) op school?

11. Krijg je genoeg **creatieve** vakken in Okan (tekenen, muziek, knutselen)? Omcirkel.

te weinig genoeg te veel

12. Krijg je genoeg **praktische** vakken in Okan (techniek, elektriciteit, verzorging)? Omcirkel.

te weinig genoeg te veel

13. Krijg je genoeg **sport** in Okan? Omcirkel.

te weinig genoeg te veel

14. Hier zie je drie groepen onderwerpen voor lessen.

Kies welke groep jij het liefst zou krijgen. Omcirkel de groep.

Schrijf dan welke onderwerpen van die groep jij het liefst zou krijgen. Geef cijfers van 1 tot 5.

Groep 1: Onderwerpen van elke dag

Wie ben ik
Op school
Het huis
Kleding
Kleuren
De winkel
Transport: trein, bus, ...
Het lichaam
Familie
Dieren
Planten
De buurt
Hobby's
Andere:

Groep 2: Vakken zoals in het regulier

Aardrijkskunde (atlas, het weer, ...)
Geschiedenis (tijdslijnen, belangrijke mensen, ...)
Economie (winst en verlies, procent, ...)
Wiskunde (getallen, delen, ...)
Godsdienst (geloof, waarden, ...)
Techniek (meten, bouwen, ...)
Wetenschappen (plantkunde, proefjes, ...)
Frans
Engels
ICT (computer)
Praktijkvakken (elektriciteit, lassen, koken, ...)
Theorie van de praktijk
Plastische opvoeding
Lichamelijke opvoeding
Sociale wetenschappen (opvoeding, psychologie, ...)
Andere:.....

Groep 3: Thema's volgens interesse of behoefte

Muziek
Media: kranten, tijdschriften, televisie, ...
Nieuwe media: gsm, smartphone, computer, ...
Respect
Uiterlijk en stijl
Actualiteit
Rijbewijs
Racisme
Relaties: liefde, vriendschap
Griezelen (vampieren, thriller, ...)
Politiek
Milieu
Rechten en plichten
Kunst en cultuur
Gevoelens
Geheimen
Sport, avontuur en extreme sporten (parkour, basejumper, ...)
Bekende mensen
Andere:

Wat is mijn ideale lesdag?

Schrijf of teken hier je ideeën.

Bijlage 2 : flyer voor de taal- en spelstage Denderleeuw : bijlage bij '4. zorg voor een gerichte werving'

Bijlage 3: inschrijvingsfiche Aalst: bijlage bij ' 6. Duidelijk inschrijvingsbeleid'

PERSOONLIJKE GEGEVENS

Naam	
Voornaam	
Straat en huisnummer	
Gemeente	
Geboortedatum	
Geboorteland	

GEGEVENS OUDERS

Naam mama	
GSM mama	
Naam papa	
GSM papa	
E-mail adres	
Wie contacteren als ouders niet bereikbaar zijn?	Naam: Telefoon:
Moedertaal van de ouders?	
Welke taal wordt er thuis met het kind gesproken?	
Hebben de ouders al Nederlandse les gevolgd? Wanneer?	

SCHOOLGEGEVENS

Gegevens school	
Leerjaar	
Nederlandstalig onderwijs sinds?	

De school mag een pasfoto van mijn kind geven aan Taalbubbels ja - nee

Bijlage 4 medische fiche Taalbubbels Aalst 2014: bijlage bij ' 6. Duidelijk inschrijvingsbeleid'

Voornaam kind

.....

Naam kind

.....

Geboortedatum ... / ... /

1. Activiteiten

Ik kan sporten

- ☐ Ja
- ☐ Neen

Reden:

.....
.....

Vervoer

Ik kom naar Taalbubbels:

- ☐ Met mama / papa / oudere broer of zus

- ☐ Alleen

Ik kom

- ☐ Te voet

- ☐ Met de fiets

- ☐ Met de bus

- ☐ Met de trein

- ☐ Met de auto

3. Medisch

Ik heb een ziekte waar je rekening mee moet houden (astma, diabetes, hooikoorts, epilepsie, ...)

- ☐ Neen
- ☐ Ja:

.....

...

Ik moet medicatie nemen

- ☐ Neen
- ☐ Ja:

.....

Huisdokter

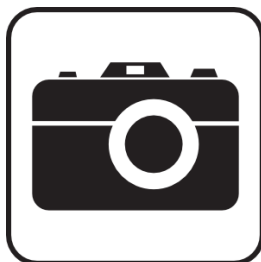
Naam:

.....

Telefoonnummer:

.....

4. Extra

Foto's en video's van mijn kinderen tijdens Taalbubbels mogen worden gebruikt voor flyers, kranten, Facebookpagina,

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Heeft u nog een andere opmerking?

.....
.....
.....
.....

Ik verklaar dat deze informatie correct is

Naam:

.....

Mama / papa /

Datum ... / ... / 2014

Handtekening

Bijlage 5: visie op taalbeleid : bijlage bij '8. Anderstalige thuiscontext'

251658240

Visietekst Taalspeler

vlaamse dienst
speelpleinwerk

251658240

Contactpersoon: Wim Van Leeuwen, stafmedewerker VDS Oost-Vlaanderen

Datum: maart 2014

Ondernemingsnummer: 0408.339.514

Achtergrond

In november 2013 stapten de integratiedienst en jeugddienst van Geraardsbergen in het project "Taalspeler" van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk. Met dit project willen we taal stimuleren bij taalzwakkere kinderen door hen te laten participeren aan de stedelijke speelpleinwerking.

We zijn hierbij vertrokken vanuit wel vanuit de vele kansen die we zagen in speelplein Guustje problemen en niet vanuit problemen. Het speelplein heeft een laagdrempelig, open karakter met een voldoende draagvlak om van dit proces een succes te maken. Voor het speelplein zelf is het een extra troef waardoor zij nog meer speelkansen kunnen aanbieden aan kinderen.

Als onderdeel van de procesbegeleiding hadden we ook de ambitie om een visie op papier te zetten die door alle belanghebbenden gedragen wordt zodat we dit project ook voor de toekomst kunnen verankeren in de werking.

We gingen enthousiast aan de slag met Fernand van Trimont (schepen van jeugd), Veerle Huwé (integratiedienst), Tine Platteau (jeugddienst) en de vele vrijwilligers van de stuurgroep.

Dit is het resultaat.

Visie op taal en het speelplein

Speelpleinwerking Guustje in Geraardsbergen is uniek ! We bereiken een divers publiek van kinderen en animatoren en zijn hier fier op. Het is een mooie weerspiegeling van de kinderen en jongeren in Geraardsbergen.

Het speelplein wil toegankelijk zijn voor elk kind en elke vrijwilliger.

We vertrekken hierbij vanuit de waarde « respect ». Voor elkaar, voor verschillen, voor de werking, voor de animatoren, voor de stuurgroep en voor de kinderen. Elk is gelijk in zijn of haar ongelijkheid.

Op het speelplein komt het kind op de eerste plaats.

Daarbij staat spelen en welbevinden van het kind centraal. Wanneer animatoren met kinderen praten en communiceren, verhogen we hun welbevinden en dus ook de betrokkenheid op het speelplein.

We kiezen er voor om taalactiviteiten en taalsensibiliteit in de reguliere werking te integreren en niet via een exclusief vrijetijdsaanbod. We vinden dat elk kind de kans moet krijgen om zich op het gebied van taal te verbeteren en zijn er bovendien van overtuigd dat alle speelpleinkinderen op deze manier van elkaar kunnen leren.

Op het speelplein wordt Nederlands gesproken. We willen kinderen en animatoren positief stimuleren om Nederlands te praten en dus niet verplichten. Wanneer kinderen opgaan in een spel of zich oncomfortabel voelen op het speelplein staan we open voor hun meertaligheid.

We stellen interactie voorop wanneer we werken aan taalstimulering. Animatoren treden in het Nederlands in interactie met de kinderen en bieden hen leuke activiteiten aan waarin het Nederlands als speeltaal een duidelijke rol krijgt en zodoende gestimuleerd wordt.

We staan niet alleen open voor meertalige kinderen die we al bereiken, we willen ook actief onze werking promoten bij kinderen die baat hebben bij taalstimulering.

Het speelplein in Geraardsbergen zit niet op een eiland en we willen hiervoor dan ook onze expertise delen en zoeken ook expertise bij andere diensten en verenigingen.

Contactgegevens

Fernand Van Trimpont
Schepen van jeugd

Veerle Huwé
Integratiedienst

Sarah Vanden Herrewegen
Jeugddienst

Wim Van Leeuwen
Stafmedewerker Vlaamse Dienst Speelpleinwerk
Wim.vanleeuwen@staf.speelpleinwerk.net

Bijlage 6: visietekst Aalst : bijlage bij '9. gepaste methodiek'

Inleiding:

Taalbubbels is een speels taalbad voor anderstalige kinderen en jongeren tussen 6 en 18 jaar die in Aalst wonen of in Aalst naar school gaan. Het taalproject biedt ondersteuning aan anderstalige leerlingen die tijdens de grote vakantie in hun thuissituatie weinig of geen Nederlands spreken en horen. Taalbubbels heeft tot doel het opfrissen van de Nederlandse taal en het stimuleren tot durven spreken. Dit gebeurt niet aan de klassieke schoolbanken, maar aan de hand van leuke activiteiten zoals muziekworkshops, kookactiviteiten, sport en spel, knutselen, uitstappen, enz... gedurende 2 weken in de zomervakantie. Rondom deze betekenisvolle leuke activiteiten worden nieuwe woorden aangereikt volgens het Viertaktmodel (Verhallen & Verhallen 1994). Hieronder volgt een verantwoording voor deze gekozen methodiek.

Impliciet of expliciet woordenschatonderwijs?

1. Woorden worden het beste verworven wanneer ze *in een betekenisvolle context* en *in samenhang* met andere woorden worden aangeleerd (Graves , 2006).
2. Taalleerders zijn voortdurend onbewust bezig met het uitbreiden van hun woordenschat (*impliciet leren*). Maar voor taalzwakkere leerlingen is dat niet genoeg, bij hen zal ook het bewust leren van woorden gestimuleerd moeten worden (*expliciet leren*) (Van Daalen-Kapteijns e.a., 1997).

Met name voor kinderen met een achterstand in woordenschat is het belangrijk om ook explicieter bezig te zijn met de woordenschatvergroting.

Onderzoek laat zien dat *expliciet woordenschatonderwijs* (waaronder het Viertaktmodel) tot *aanzienlijke verbeteringen in taal- en leesprestaties kan leiden* (Damhuis, 1995; Appel en Vermeer, 1997; Vermeer, 2006)

De gekozen methodiek van Taalbubbels: het Viertaktmodel

Het Viertaktmodel (Verhallen & Verhallen, 1994) wordt gebruikt om woordenschat expliciet aan te leren, omwille van de bewezen effectiviteit. Zoals de naam al doet vermoeden bestaat deze methodiek uit vier opeenvolgende stappen. Voor iedere dag bereiden de vrijwilligers hun expliciete woordenschatlessen voor. Dagelijks leren ze de kinderen op deze manier 5 nieuwe woorden op een expliciete manier aan. Cunningham (2001) gaat ervan uit dat leerlingen gemiddeld 1000 nieuwe woorden per jaar, 25 nieuwe woorden per week en dus ongeveer 5 nieuwe woorden per schooldag moeten leren om hun woordenschat voldoende te laten toenemen.

De opeenvolgende stappen van het Viertaktmodel voor een dag Taalbubbels zijn:

1. Voorbewerken; voorkennis wordt geactiveerd door een context te creëren voor de nieuwe woorden.
2. Semantiseren; de betekenis van nieuwe woorden wordt aangeboden door een expliciete instructie door middel van uitbreiden (clustering in een woordparachute), uitleggen en uitbeelden (echte voorwerpen of foto's).

3. Consolideren; de woorden worden veel en veelzijdig herhaald door middel van spelletjes en betekenisvolle activiteiten.
4. Controleren; de vrijwilliger bekijkt op het einde van de dag of de kinderen de woorden beheersen en noteert dit op een formulier. De kinderen maken een woordposter voor iedere dag Taalbubbels met de 5 woorden van die dag, zo kunnen ouders en de school ook opvolgen wat de kinderen tijdens Taalbubbels hebben geleerd.

Training en coaching van de vrijwilligers

Vrijwilligers van Taalbubbels werden op 3 mei volgens de methode: Met Woorden in de Weer (Van den Nulft & Verhallen 2009) getraind, omdat uit onderzoek blijkt dat deze training een positief effect heeft op de woordkennis van leerlingen (Bulters, 2006). De vrijwilligers leerden tijdens deze training het Viertaktmodel van Verhallen & Verhallen (1994) te hanteren. De training werd gegeven door de Taalcoach van Aalst.

Voor iedere dag Taalbubbels bereiden de vrijwilligers hun expliciete woordenschatlessen schriftelijk voor op de hiervoor bestemde documenten. De vrijwilligers sturen voor 15 juli 2014 deze voorbereidingen door aan de Taalcoach. Zij evalueert deze voorbereidingen en stuurt bij waar nodig: zijn de gekozen woorden op het niveau van de kinderen, zijn de woorden in samenhang met elkaar, is er een betekenisvolle context voorzien, zijn er nuttige consolideeractiviteiten?

Tijdens de twee weken Taalbubbels zal de Taalcoach dagelijks bij iedere groep tijdens de woordenschatactiviteiten langsgaan om feedback te geven aan de vrijwilligers en opvolging te doen van de activiteiten.

Wel of niet woordenschat toetsen tijdens Taalbubbels?

Uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken is gebleken dat het Viertaktmodel effectief is (Damhuis, 1995; Appel en Vermeer, 1997; Vermeer, 2006). Dit zijn effectstudies geweest met controlegroepen over een minimale periode van 6 maanden met nacontroles (kennende kinderen de woorden nog na langere tijd). Bij deze effectstudies is getoetst met valide en betrouwbare instrumenten zoals de CITO woordenschattoets. Omwille van deze aangetoonde effectiviteit kiezen wij als Taalbubblesteam voor deze specifieke woordenschatmethodiek.

Wij achten het niet wenselijk de kinderen die Taalbubbels volgen voor- en achteraf te toetsen op hun woordenschat; een dergelijke meting zou statistisch niet betrouwbaar zijn gezien er geen controlegroep is (kinderen die Taalbubbels niet gevolgd hebben met een zelfde niveau woordenschat) en de testperiode te kort is om met de resultaten statistische bewerkingen te doen. Daarnaast streeft Taalbubbels nog andere doelen na die moeilijk objectief meetbaar zijn:

- Spreekdurf
- Integratie in Aalst (verschillende locaties in Aalst bezoeken zoals museum, bib en brandweer)
- Samen spelen en werken
- Interculturele vaardigheden; open staan voor elkaars achtergrond

Hoe volgen we de kinderen op?

Door middel van dagelijkse observatie en eindevaluatie rapporteren de vrijwilligers terug naar de scholen. Daarnaast kunnen de scholen de woordposters van de kinderen opvragen en controleren of de kinderen na ongeveer een maand de woorden nog kennen.

Literatuur

Appel, R. & Vermeer, A. (1997). *Mnemosyne en de woorden. Of: onthouden leerlingen de woorden die ze krijgen aangeboden?* Spiegel, 15, 42-59.

Bulters, I. (2006). *Effectiever woordenschatonderwijs. Leerkrachtvaardigheden en leerresultaten bij 'Met Woorden in de Weer'*. Doctoraalscriptie Communicatie en Cultuur, Universiteit Tilburg.

Cunningham, J.W. (2001). *The National Reading Panel Report. Reading Research Quarterly*, 36, 326 - 335.

Damhuis, R. (1995). *Interaction and second language acquisition. Participation and control in classroom conversation with young multilingual children*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam/IFOTT.

Graves, M.F. (2006). *The Vocabulary Book: Learning and instruction*. Uitgever: TeachersCollege Press, New York

Nulft, D. van den, & Verhallen, M. (2009). *Met woorden in de weer*. Bussum, Nederland: Coutinho.

Van Daalen-Kapteijns, M., K. de Glopper & C. Schouten-Van Parreren (1997). *Het afleiden van woordbetekenissen uit de context: een poging deze vaardigheid te trainen*. Spiegel, 15, 9-41

Verhallen, M. & Verhallen, S. (1994). *Woorden leren, woorden onderwijzen*. Hoevelaken, Nederland: CPS.

Vermeer, A. (2006) *Impliciet of expliciet woordenschatonderwijs bij eerste- en tweede taalleerders: hoe NT2 de weg moet blijven wijzen in taalonderwijsland*. In J. Coenen & M. Hoefnagel (Red.), NT2 revisited. 25 jaar Nederlands als tweede taal: de stand van zaken. Amsterdam: Werkverband Amsterdamse Psycholinguïsten.

Bijlage 7: woordposter Verhallen lagere school: bijlage bij '9. Geschikte methodiek'

Voorbeeld lagere school:

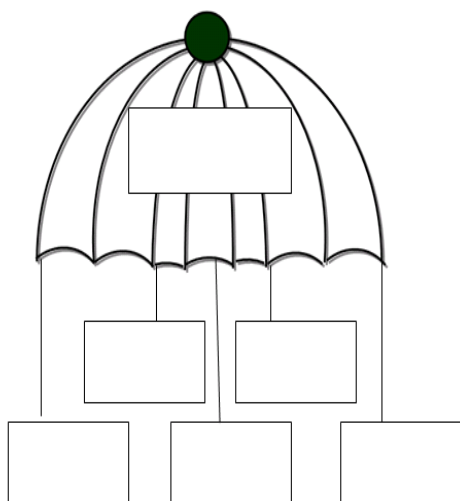
Voorbeeld secundaire school:

Naam:

Datum:

Woordposter

het woord is:

Omschrijving:

Een mooie zin waardoor je weet wat het woord betekent:

Taalbubbels 2014

VOEL JE JE GEROEPEN?

Integratiedienst zoekt taalmonitoren voor Taal- en spelstage

De integratiedienst en onderwijsopbouwwerk Denderleeuw organiseren van 4 tot en met 22 augustus in en rond de gebouwen van Kasteeltje een 'Taal- en spelstage' voor anderstalige kinderen tussen 4 en 12 jaar. De integratiedienst is voor dit project nog op zoek naar enthousiaste taalmonitoren!

De Taal- en spelstage geeft anderstalige kinderen de kans om hun Nederlands op een speelse manier te oefenen. Zo wordt Nederlands voor hen méér dan alleen een schoolse taal en maken ze een goede start bij het begin van het nieuwe schooljaar. In de voormiddag worden de kinderen begeleid door taalmonitoren en in de namiddag gaan ze naar de speelpleinwerking van de gemeente.

Naar wie zijn we op zoek?

- Ben je minstens 18 jaar (of word je dit jaar 18)?
- Werk je graag met kinderen en kan je je goed inleven in de denk- en leefwereld van kinderen?
- Ben je bereid om speelse activiteiten voor te bereiden en op een enthousiaste manier te begeleiden?
- Heb je oog voor (taal)interactie met alle kinderen, ook met kinderen die minder of weinig praten?
- Ben je elke voormiddag vrij van 4 tot en met 22 augustus (van 8.00 tot 13 uur)?

- En tot slot: ben je bereid 2 voorbereidende samenkomsten bij te wonen?

Ja? Dan bij jij de geschikte man of vrouw voor de job!

Wij bieden...

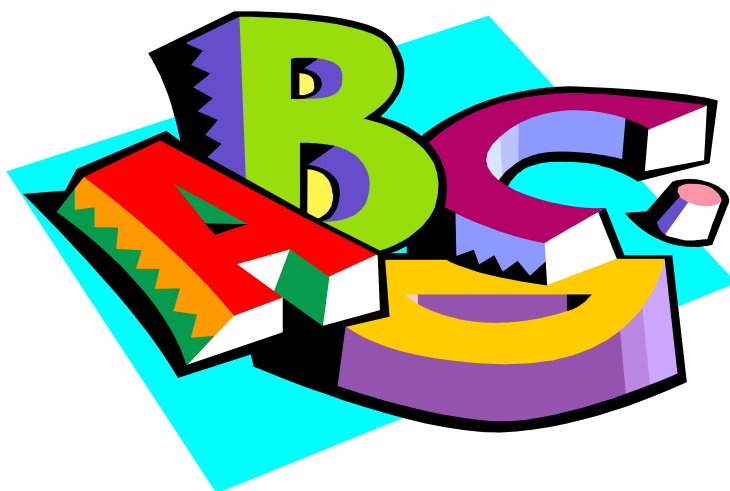
- Een vrijwilligersvergoeding van 30 euro per gewerkte dag
- Een voorbereidende vorming van 2 sessies 'Taalstimulerend werken met kinderen'. Deze gaan door op donderdagavond 22/05 en 10/07.
- Voldoende educatief materiaal om mee aan de slag te gaan
- Een fijne ervaring in het werken met kinderen, nieuwe sociale contacten,... Kortom: een zomer om nooit te vergeten!

Meer info

Heb je interesse om mee te werken aan de Taal- en spelstage? Of heb je nog twijfels of vragen? Aarzel dan niet om vóór 30 april contact op te nemen met integratieambtenaar Lesley Vanhoorebeek op het nummer 053 640 686 of via mail naar integratie@denderleeuw.be.

We nodigen je uit voor een korte kennismaking.

Spreeken, schrijven, lezen en spelen in één!

**Welkom op de taal –en
spelstage!**

Wat?

Kinderen die thuis geen Nederlands spreken, vergeten veel geleerde Nederlandse woordjes tijdens de schoolvakanties. Tijdens de Taal- & Spelstage oefenen de kinderen al spelend Nederlands.

Anderstalige kinderen uit de 2e en 3e kleuterklas zijn welkom.

De dienst Samenleving

De stedelijke dienst Samenleving organiseert deze Taal –en spelstage. Deze dienst bevindt zich in het sport- en jeugdcomplex, Sportlaan 2 (naast de jeugddienst). Er is een nauwe samenwerking met de jeugddienst. In de zomervakantie kunnen de kinderen in de namiddag aansluiten bij Speloke, dat door de jeugddienst georganiseerd wordt.

Wie?

Hadassah Rooze, hadassah.rooze@lokeren.be

GSM: 0478/82 90 11

Ellen Fierens, ellen.fierens@lokeren.be

GSM: 0478/82 90 09

Doelgroep en doelstellingen

De deelnemers aan de taal en spelstage zijn kinderen, zowel jongens als meisjes, van diverse nationaliteiten en van diverse sociale achtergronden.

In de namiddag kunnen zij aansluiten aan bij de speelpleinwerking waar zij spelen met kinderen van diverse sociale achtergronden. De sociale en culturele mix wordt zo gerealiseerd.

Het project benadert een belangrijke oorzaak van schoolse achterstand, namelijk het gebrek aan taalkennis en taalvaardigheid. Het project wil beletten dat de opgedane schoolse taalkennis verloren gaat tijdens de schoolvakanties. De taal- en spelstage combineert op een niet-schoolse manier taallessen op maat en de ontdekking van een zinvolle vrijetijdsbesteding. Door de taalverwerving enerzijds en de deelname aan de speelpleinwerking anderzijds betrachten we een grotere participatie aan en emancipatie binnen de samenleving.

Dagindeling

De monitoren zijn aanwezig om **9.00h**. De dag wordt voorbereid, eventueel wordt er materiaal aangevuld, het programma overlopen, spelletjes klaargezet.

Rond **9u15h**. komen de eerste kinderen aan. Zij worden opgevangen door de monitoren tot alle ingeschreven kinderen aanwezig zijn. Op de lijst wordt aangeduid wie aanwezig is.

Om **9.30 h** gaan we van start met een voorleesverhaal, kamishibai of een ander gezamenlijk moment. Hiervoor gaan alle kleuters in de kring zitten.

Tussen **10 en 11 h** start de activiteit.

Rond **11.00h**. is er een pauzemoment voorzien. Wanneer het weer het toelaat, gaan we naar buiten. Kinderen die een drankje of koek mee hebben kunnen dit meenemen.

Om **11u30h**. eindigt de pauze. Kinderen gaan terug naar het lokaal (onder begeleiding). Het laatste uurtje wordt er meer op een speelse manier gewerkt met taal. Een knutselmoment, iets klaarmaken om te eten, samen praten, lezen, ... (meestal aansluitend op het thema van de week).

De taalstage eindigt om **12u30h**. Na iedere taal- en speldag worden de kinderen geëvalueerd. Dit alles wordt genoteerd in het evaluatieboekje.

Jij als begeleider

- Je hebt affiniteit met anderstalige kinderen
- Je hebt een goede kennis van de Nederlandse taal
- Je bent sterk in het uitwerken en begeleiden van taalbevorderende activiteiten.

Het is niet verplicht om een attest van animator voor te leggen. Het volgen van een cursus wordt wel gestimuleerd.

Wat moet je kunnen als taalbegeleider?

- groepsgesprekken met de kinderen leiden
- verhalen voorlezen
- via taalspelletjes kinderen de taal aanleren
- via spelsituaties kinderen de taal aanleren
- knutsel- of spelactiviteit in functie van het aanleren van het Nederlands begeleiden
- educatieve spellen begeleiden
- informele gesprekjes met de kinderen voeren
- kinderen motiveren en prikkelen ter ontplooiing van hun leerkansen, talenten en zelfvertrouwen

SPELENDERWIJS MET TAAL OMGAAN!

spelletjes spelen:

Spelletjes als memory, lotto en domino zijn zeer geschikt om taal te leren, vooral voor het leren van (nieuwe) woorden. Door te benoemen of te omschrijven en te (laten) raden wat er op het plaatje staat breidt een kind zijn/haar woordenschat uit.

'Winkeltje spelen' of een ander 'net-alsof spel' lokt wederzijds taalgebruik uit. Soms is het dan wel nodig dat je zelf eerst meespeelt.

Ook andere gezelschapsspelletjes lokken talige interactie uit tussen kinderen onderling of tussen kinderen en begeleiders. Laat de kinderen steeds verwoorden wat ze doen of beschrijven wat ze zien.

TIPS EN ADVIEZEN

Positief benaderen:

- Geef kinderen de tijd om op eigen tempo de nieuwe taal te verkennen
- Moedig elke poging tot gesprek aan
- Weet dat bij het leren van een tweede taal de eerste taal geen obstructie vormt, maar de basis is waarop gebouwd wordt
- Heb steeds oog voor het welbevinden van kinderen
- Dwing kinderen niet tot spreken maar blijf wel tegen ze praten.

Bij het voeren van gesprekjes

- Dwing kinderen nooit om te spreken
- Kom op ooghoogte met het kind
- Geef kinderen tijd om te reageren
- Sommige kinderen komen makkelijker tot praten met een pop, maak hier gebruik van
- Reageer spontaan en stel voldoende vragen

Hoe een nieuwe taal introduceren

- Maak alles concreet. Gebruik visuele materialen
- Ondersteun je communicatie (met een gebaar, een actie of een blik)
- Gebruik eventueel de thuistaal
- Gebruik de naam van het kind regelmatig zodat het zich betrokken voelt
- Gebruik rijke taal in combinatie met eenvoudige opdrachten
- Betrek de kinderen in sociale verantwoordelijkheden (zoals mapjes uitdelen)
- Betrek andere, sterkere kinderen in je gesprek
- Moedig kinderen aan om goed te luisteren naar elkaar
- Werk in kleine groepjes
- Blijf praten, ook als kinderen niet reageren
- Aanvaard ook non-verbale antwoorden (knikken) van bepaalde kinderen
- Bemoedig en prijs elke poging tot communicatie

Interactie met kinderen

- Stel vragen (verschillende soorten)
- Leer spreekkansen zien
- Vraag door!
- Wanneer je niet goed weet wat een kind bedoelt, herhaal dan zijn uiting op vraagtoon om bevestiging te krijgen
- Praat spontaan en natuurlijk
- Praat rustig en in volledige zinnen
- Leg de nadruk op kernwoorden

VOORLEESTIPS

Zorg dat de kinderen kunnen meekijken

Door ze allemaal in een halve of hele cirkel te laten zitten. Als je voor slechts één of twee kinderen voorleest, ga ernaast zitten, zodat de tekeningen rechtstreeks zichtbaar zijn voor het kind. Individueel voorlezen is dikwijls beter als het kind moeite heeft met taal.

Als voorlezer kun je je verwachten aan reacties van de kinderen. Ga er op in, maar probeer de aandacht telkens terug te leiden naar het boek.

Interactief voorlezen

Om zelf de reacties te kanaliseren en te leiden in de richting van het verhaal is het belangrijk om zelf vragen te stellen en in te spelen op reacties van het kind. Dit is een stap verder dan 'omgaan met reacties'.

De verteller vraagt zo de aandacht van het kind en kan op deze manier nagaan of het kind nog steeds mee is met het verhaal. Interactie is zeker aan te raden bij taalstimulering van jonge kinderen.

Stop tijdig

Als je ziet dat het kind zich verveelt, stop dan met lezen en maak bijvoorbeeld een tekening rond het verhaal. Het belangrijkste van het voorlezen is dat het kind het zelf leuk vindt. Als je te lang leest zal het kind geen zin meer hebben in de volgende voorleesbeurt. In dit opzicht is het misschien aan te raden net iets te vroeg te stoppen. Het kind zal dan vol spanning wachten op het vervolg van het verhaal.

Een schouderklopje of een hand op de schouder stimuleren het kind om te blijven luisteren. Lichamelijk contact helpt de nadruk te leggen op een bepaalde wending in het verhaal. Ook kan het worden gebruikt als het kind een goed antwoord gaf (bij interactief voorlezen).

verzekeringspapieren te verkrijgen bij de dienst Samenleving.

De dienst samenleving bezorgt iedereen een contract. Vermeld steeds rijksregisternummer en bankrekeningnummer, anders kan de uitbetaling niet plaatsvinden. Hou één exemplaar voor jezelf. De andere twee exemplaren zijn bestemd voor de dienst.

De monitoren ontvangen een onkostenvergoeding per dag:

Animator in stageperiode: 15 €

Praktisch

De taal –en spelstage gaat door in basisschol De Toveruin, Hoogstraat 51 in Lokeren.
Alle kinderen verzamelen hier.

Alle materiaal voor de taal –en spelstage wordt klaargezet door de dienst Samenleving.

We gebruiken veel materiaal van de speeltheek. Het is belangrijk dat alles elke dag wordt opgeruimd en er wordt gecontroleerd of alles nog volledig is.

Alle vrijwilligers zijn verzekerd door de stad Lokeren. Indien er iets zou gebeuren, zijn de
Animator: attest of pedagogische studie, 20 €

Hoofdanimator: attest van hoofdanimator + meerderjarig, 25 €

Bijlage 10: voorbereidingsfiche Aalst: bijlage bij '10. Competente begeleiding'

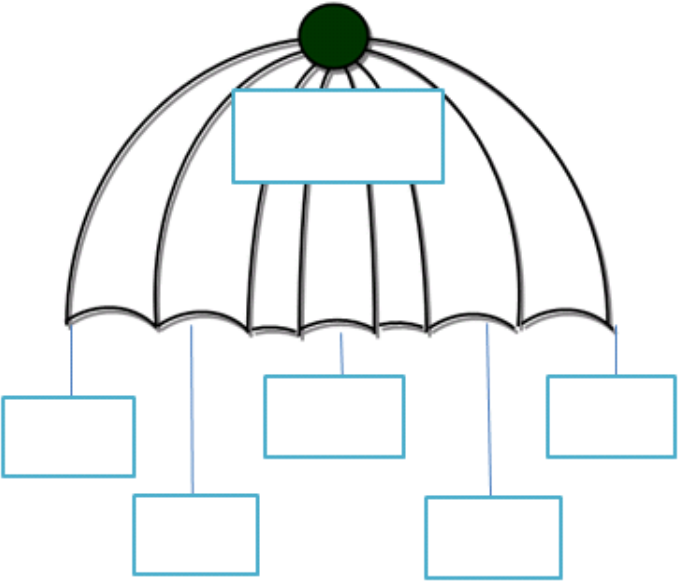
Vorbereidingsfiche

Datum van uitvoering:

gemaakt door:

voor groep/klas:

HOOFD-WOORD: _____	
UITBREIDINGSWOORDEN: _____	
I. Voorbewerking .	Wat ga je doen om de aandacht van de kinderen op het woord te vestigen? Kort-humor-pakkend:
II. Leerkracht biedt de woorden aan met hulp van de 3 UITJES UITBEELDEN HOOFDWOORD: concreet plaatje, voorwerp of situatie creëren. UITLEGGEN HOOFDWOORD: het vertellen van de betekenis(-sen) van een woord UITBREIDEN (DE UITBREIDINGSWOORDEN AANBIEDEN): aanhaken van extra woorden in de paraplu	Uitbeelden Uitleggen Uitbreiden in één:

III. Verwerken samen met de leerlingen • Woordparachute: zo concreet mogelijk met plaatjes of voorwerpen: groot visueel maken 3D of 2D	
IV. Consolideren • De kinderen doen activiteiten om de woorden in te oefenen • Eventueel aanbod boeken over het onderwerp	Omschrijving activiteiten, zie infobundel woordenschatdidactiek:
V. Controleren • Kinderen maken de woordposter • Je observeert de kinderen	Zie je opvallende zaken, zo ja noteer enkele?
VI. Evalueren • Je evalueert hoe de activiteiten van de dag zijn gegaan.	Welke activiteiten verliepen goed en waarom? Welke activiteiten gingen minder goed en waarom? Wat zou je een volgende keer anders kunnen aanpakken?

**Bijlage 11: monitorings- en evaluatiegerichte fiche Lokeren: bijlage bij '12.
Aandacht voor monitoring en evaluatie**

Evaluatiefiche taal- en spelstage

Thema:.....

Datum:.....

Aantal kinderen:..

Aantal vrijwilligers:.....

Dag indeling	
Verloop activiteiten	
Aandachtspunt	
Bespreking kinderen	

voetnoten

ⁱ Handboek Lokaal Jeugdbeleid, afl. 16, 2015, Politeia Uitgeverij, p. 1-15: B. Taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd, Britt Roels

ⁱⁱ Handboek Lokaal Jeugdbeleid, afl. 16, 2015, Politeia Uitgeverij, p. 1-15: B. Taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd, Britt Roels, p. 4

ⁱⁱⁱ <http://www.cteno.be/?idWs=15>

^{iv} Toeleders in Diversiteit

<http://odice.be/userfiles/file/ODiCe/Projecten/Toeleders%20in%20diversiteit%20in%20de%20gemeente.pdf>

Het project 'toeleiders in diversiteit' dat ODiCe ondersteunt in Geraardsbergen (geïnspireerd op Toeleders in Diversiteit bij vzw PIN Vlaams brabant) brengt de nieuwkomer sneller en beter in contact met de lokale voorzieningen. Ervaringsdeskundigen, dus oudkomers die het inburgeringstraject zelf doorlopen hebben, die in aanmerking komen voor tewerkstelling in het kader van art 60§7, worden na een grondige selectie opgeleid en ingezet om contacten te leggen met de nieuwkomers in hun gemeente, een antwoord te bieden op hun meest prangende vragen, hen toe te leiden naar maatschappelijke voorzieningen en het vrijetijdsaanbod in hun gemeente.

^v 'Klare taal rendeert' is een helpdesk taalbeleid voor intermediairs op de arbeidsmarkt. Op de website www.klaretaalrendeert.be vind je: 1. informatie over het voeren van een taalbeleid

2. instrumenten om rond taalbeleid te werken (Taalscan, sjabloon Taalbeleidsplan)
3. een bundel met goede praktijkvoorbeelden (onthaalsoortbrochures, arbeidsreglementen en andere werkdocumenten die talig toegankelijk zijn gemaakt)
4. reportages met goede praktijkvoorbeelden (o.a. de goede praktijkvoorbeelden vanop de DVD voor de vormingen rond Taalbeleid)
5. materiaal dat intermediairs in het bedrijf kunnen inzetten bij hun taalondersteuning zoals sensibiliseringsbrochure
6. een periodieke nieuwsbrief met ervaringsuitwisseling via goede praktijkvoorbeelden
7. een faq-lijst
8. een virtuele helpdesk

^{vi} www.taalwijzer.be

^{vii} www.speelplein.net

^{viii} www.kruispuntmi.be

^{ix} www.spelinfo.be

^x www.cteno.be

^{xi} www.steunpuntdiversiteitenleren.be

^{xii} www.provincieantwerpen.be/aanbod/dwep/docatlas/documentatiecentrum-atlas.htm

I

^{xiii} www.cteno.be : CTO: Naast de stimulering van het Nederlands moet er ook ruimte zijn om de eigen taal te ontwikkelen ... maar geef je het een positievere waarde voor de kinderen.

-
- ^{xiv} Goethals, M. Trek je talige schoenen aan. Taalstimulering in de vrije tijd. 2003. Centrum Taal & Onderwijs: bruikbare tips om begeleiders voldoende respect te laten tonen tov de meertalige identiteit van het kind.
- ^{xv} Methode Taalspeler van de Vlaamse Dienst voor Speelpleinwerking
- ^{xvi} www.inburgering.be : pictogrammenboekje
- ^{xvii} www.speelnet.be
- ^{xviii} <https://www.youtube.com/watch?v=ucACP-m4sqU> : Methodiek van Verhallen in de praktijk
- ^{xix} Handboek Lokaal Jeugdbeleid, afl. 16, 2015, Politeia Uitgeverij, p. 1-15: B. Taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd, Britt Roels opsomming van referentiewerken en spelvormen om in de praktijk intentioneel taalstimulerend te werken.
- ^{xx} Goethals, M. Trek je talige schoenen aan. Taalstimulering in de vrije tijd. 2003. Centrum Taal & Onderwijs.
- ^{xxi} Sterckx, M, Roppe, S. Zomerprikkels. Taalstimulerende activiteiten voor zomerscholen Nederlands voor anderstalige nieuwkomers en taalzwakke kinderen en jongeren. 2008. Centrum voor Taal en Onderwijs.
- ^{xxii} Sterckx, M, Roppe, S. Zomerprikkels. Taalstimulerende activiteiten voor zomerscholen Nederlands voor anderstalige nieuwkomers en taalzwakke kinderen en jongeren. 2008. Centrum voor Taal en Onderwijs.
- ^{xxiii} Willems, L. Beets S., Lefevere, J. Speel met Spel: d Da's Chirotaal. Taalkansen in de Chiro. 2009, Chirojeugd Vlaanderen.
- ^{xxiv} Coppin, E., Jonckers, S., Verhelst, M. Taalstimulering en omgaan met meertaligheid in sportclubs. Centrum voor Taal en Onderwijs in opdracht van provincie Vlaams-Brabant en vzw 'de Rand'
- ^{xxv} Bailleul, A., Talpe, N., Van Hoof, S., Van Praet, L., Verhelst, L., DNA Taalspeler. Meertaligheid op het speelplein. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw.
- ^{xxvi} DVD Alaboemsasa?! Speelse taalstimulering in de vrije tijd. Centrum voor taal en Onderwijs in opdracht van provincie Vlaams Brabant en vzw 'de Rand'
- ^{xxvii} Vlaamse Gemeenschapscommissie, Taalstimulerende koffers: Piratenschat, Dierenplezier en Sprookjesbos
- ^{xxviii} www.derand.be
- ^{xxix} Handboek Lokaal Jeugdbeleid, afl. 16, 2015, Politeia Uitgeverij, p. 1-15: B. Taalstimulering bij kinderen en jongeren in hun vrije tijd, Britt Roels Taalverwerving is nooit af. korte en lange termijn. Werkkader taalstimulering in de vrije tijd?
- ^{xxx} Bailleul, A., Talpe, N., Van Hoof, S., Van Praet, L., Verhelst, L., DNA Taalspeler. Meertaligheid op het speelplein. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw.